

NEMZETKÖZIESÍTÉS A SZAKKÉPZÉSBEN

konferenciakötet

NEMZETKÖZIESÍTÉS A SZAKKÉPZÉSBEN
konferenciakötet

IMPRESSZUM

Szerkesztő: Dr. Szabó Csilla Marianna
Olvasószerkesztő: Baranyi Diána

Kiadványszerkesztő: Baukó Bernadett
Kiadja: Tempus Közalapítvány, 2023
A kiadásért felel: Bodrogi Richárd, főigazgató
Fotók: Shutterstock

Kiadványunk megjelenését a Kulturális és Innovációs Minisztérium és az Európai Bizottság támogatja. A kiadványban megjelentek nem szükségszerűen tükrözik a Kulturális és Innovációs Minisztérium és az Európai Bizottság álláspontját.

ISBN 978-615-6615-01-5

Tempus Közalapítvány
1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1.
Postacím: 1438 Budapest 70, Pf. 508.
Infóvonal: (06 1) 237 1320
E-mail: info@tpf.hu
Internet: www.tka.hu

Erasmus+

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	7
SZEBENI KINGA A szakképzés nemzetköziesítésének európai uniós keretei	9
DR. MAGYAR ZITA Erasmus+ és egyéb nemzetközi projektek a szakképzésben: hazai trendek, helyzet- és jövőkép, elvárások, támogatások, lehetőségek	13
VERSES ISTVÁN Az Erasmus+ program szakképzést támogató fejlesztési lehetőségei	20
DR. SZABÓ CSILLA MARIANNA A külföldi szakmai gyakorlatok hatása a szakképzésre	24
MOLNÁRNÉ STADLER KATALIN – MARTON JÓZSEF Mi a sikeres tanulási célú mobilitások titka?	30
PALENCSÁRNÉ KASZA MARIANNA Gyakorlati megoldások az Erasmus+ program prioritásainak beépítésére	36
TÓTH JUDIT EMMA Különleges tevékenységtípusok a szakképzésben: Szakértők fogadása és szakképzési szakmai versenyeken való részvétel	43
ROZMÁN ÉVA Innovációra fel! – Intézményi tevékenységek minőségi javítása partnerségi (KA2) projektekkel	48

A Tempus Közalapítvány keretei között működő National VET Teamnek, azaz a Nemzeti Szakképzési Szakértői Munkacsoportnak a feladata, hogy az Európai Bizottság és a hazai szakképzés-irányítás javaslatait, valamint a szakképzésben felmerülő új trendeket és lehetőségeket közvetítse a szakképzés szereplőinek, ezzel támogatva a magas minőségű oktatás és képzés megvalósítását a magyar szakképzésben. A 2023. október 12-én megrendezett „Nemzetköziesítés a szakképzésben” c. konferencia is ezt a célt volt hivatott szolgálni. Jelen tanulmánykötet a konferencia előadásáiból és a konferencia szekcióin elhangzottakból készült tanulmányokat tartalmazza.

A tanulmánykötet ívét jól mutatja, hogy a tanulmányok témája az általánostól halad a konkrét felé, az elvi megfogalmazástól a gyakorlati megvalósítás felé, a nemzetközi trendektől az intézményekben zajló valós folyamatok és megoldások felé. Az első tanulmány szerzője Szebeni Kinga az Európai Bizottság Foglalkoztatás, Szociális Ügyek és Társadalmi Befogadás Főigazgatóságán dolgozó nemzeti szakértő. A szerző felvázolja és statisztikai adatokkal alátámasztva mutatja be az Európai Unió által támogatott szakképzési pályázati lehetőségeket. Ezt követi dr. Magyar Zitának, a Nemzeti szakképzési és Felnőttképzési Hivatal elnökének tanulmánya, aki a Szakképzés 4.0 stratégia víziójából és missziójából és a hazai szakképzés három alappilléreiről kiindulva mutatja be azokat a projekteket (EQAVET, MER, SZPR, EPALE, AL Agenda), amelyek támogatják a hazai szakképzés szereplőit. Verses Istvánnak, a Tempus Közalapítvány Erasmus+ Programigazgatójának tanulmánya az Erasmus+ programok kínáلتa lehetőségekre helyezi a fókuszot, hangsúlyozva, hogy az Erasmus+ jóval több, mint egy csereprogram, és kiemelve a különböző pályázati lehetőségeket. Dr. Szabó Csilla Marianna, a National VET Team koordinátora egy, az Erasmus+ tanulói mobilitásokat és azok hatását vizsgáló nemzetközi kutatás magyar vonatkozásának egy részletét mutatja be. A szerző a mobilitási programoknak a tanulókra, az oktatókra és a tanítási folyamatra kifejtett hatását részletezi statisztikai adatokkal.

A tanulmánykötet második részében a konferencia délutáni szekcióihoz kapcsolódó tanulmányok kaptak helyet. A szerzők a tanulmányukban összefoglalják a szekciók témáját, a téma feldolgozásának módszerét és a szekciókban összegyűjtött jógyakorlatokat. A szekciókat a National VET Team szakértői vezették, illetve ugyanők a tanulmányok szerzői is.

A szekciókat bemutató első tanulmány szerzője Molnárné Stadler Katalin és Marton József, akik azt járják körbe, hogy milyen tényezők járulnak hozzá a sikeres mobilitáshoz. Négy altéma köré csoportosították tapasztalataikat: a résztvevők felkészítése, szerződés-kötés, tanulási eredmények és minőségbiztosítás. A következő tanulmány szintén a mobilitási pályázatokkal foglalkozik, és azt térképezi fel, hogy az Európai Bizottságnak a 2021-2027-es programszakaszra javasolt prioritásait – befogadás és sokszínűség, digitális átállás, környezetvédelem és az éghajlatváltozás elleni küzdelem, a demokratikus életben való részvétel és a polgári szerepvállalás – milyen gyakorlati megoldásokkal lehet beépíteni a mobilitásokba. A tanulmány szerzője Palencsárné Kasza Marianna. A harmadik tanulmány, melynek szerzője Tóth Judit Emma, szintén a jelenlegi programszakasz újdonságaira fókuszál, és a szakképzési mobilitásokban megvalósítható új tevékenység típusokra, a szakértők fogadására és a szakmai versenyeken való részvételre nyújt ötleteket. Végül a negyedik tanulmány a partnerségi együttműködési pályázatokat boncolgatja. A szerző, Rozmán Éva három fókuszpont köré építi tanulmányát: sikeres KA2 pályázatok tervezése, a célok megfogalmazása és a disszeminációs lehetőségek.

A kötet hasznos információkat nyújt azoknak is, akik általában kíváncsiak a szakképzésben elérhető nemzetközi pályázatokra és azok jellemző sajátosságaira, ugyanakkor remekül támogathatja azokat az intézményeket is, akik még csak tervezik egy Erasmus+ pályázat beadását, vagy épp annak megvalósítását kezdik, és azokat az intézményeket is, amelyek már tapasztalattal rendelkeznek ezen a téren.

DR. SZABÓ CSILLA MARIANNA

szerkesztő

a National VET Team koordinátora

A SZAKKÉPZÉS NEMZETKÖZIESÍTÉSÉNEK EURÓPAI UNIÓS KERETEI

BEVEZETÉS

A tanulmány áttekintést kíván nyújtani a szakképzés nemzetköziesítésének európai uniós háttéréről, a szakpolitikát övező tágabb keretéről, azok célkitűzéseiről, továbbá azokról a különböző kezdeményezésekről, amelyek a szakképzés nemzetköziesítésének megvalósításában támogatják a tagállamokat és a szervezeteket. A téma aktualitását adja a Készségek Európai Éve kezdeményezés, amely 2023. május 1-től 2024. április 30-ig tart.

A szakképzés a gazdasághoz szorosan kapcsolódó oktatási szektor, így a globalizáció, az ipari technológiai sz tenderdek nemzetközi jellegének erősödése, a munkaerőpiacok közötti átjárhatóság magával hozza a szakképzés nemzetköziesítésének igényét is. Az európai szakképzési együttműködés mint az Unió létrehozásának egyik célja megjelenik már az alapító szerződés 166. cikkében¹, amely a harmadik országokkal és a nemzetközi szervezetekkel való együttműködésre is invitál. A szakképzési együttműködési keret, az ún. kopenhágai folyamat pedig több mint 20 éve, 2002 óta jelöli ki a szakmaterületi prioritásokat. Ugyanakkor a jelenlegi környezeti és technológiai változások, a digitális és zöld átállás olyan kihívást jelentenek az ipar és a munkaerőpiac számára, amelyekre a hatékony és gyors megoldást a nemzetközi szakképzési együttműködés megerősítése tudja biztosítani.

AZ EURÓPAI UNIÓ STRATÉGIAI CÉLJAI ÉS A SZAKKÉPZÉS KAPCSOLATA

A megfelelő készségek biztosítása az EU legfontosabb stratégiáinak is része. Az **Európai zöld megállapodás** olyan intézkedés-csomag az egyes iparágak számára, amelynek célja, hogy 2050-re nullára csökkenjen az üvegházhatású gázok nettó kibocsátása. Mivel az előrejelzések szerint az új technológiák bevezetése jelentős mértékben érinti majd a középfokú végzettséggel rendelkező munkaerőt, új készségigényeket teremtve számukra, az Európai Bizottság javaslatában kiemelten kezeli többek között a szakképzést, és javasolja az ún. nulla nettó kibocsátási célt szolgáló európai ipari akadémiák létrehozását az ezen technológiákat célzó oktatás-képzés megerősítésére². A nulla nettó kibocsátású technológiák oktatására és képzésére javasolt európai akadémiák létrehozása jól példázza, hogy egyes szektorokban a képzési igényekre való gyors reagálás szükségessé teszi a minőségi munkahelyek megteremtése érdekében a közös európai választ és a szakképzés nemzetközivé válását.

A **Digitális évtized 2020-2030 stratégia**³ olyan átfogó irányítási keret, amely a társadalom és a gazdaság digitális átalakulásához szabja meg az irányt négy beavatkozási területen. Ezen területek egyike a digitális készségeket érinti: a stratégia számszerűsített célkitűzése, hogy 2030-ra 20 millió IKT szakember álljon rendelkezésre az Európai Unióban, és a lakosságnak

1 EUR-Lex - HU (europa.eu)

2 A nulla nettó kibocsátási célt szolgáló iparról szóló jogszabály (europa.eu)

3 Európa digitális évtizede: a 2030-ra kitűzött célok | Európai Bizottság (europa.eu)

legalább 80%-a rendelkezzen alapfokú digitális készségekkel. Annak érdekében pedig, hogy ezen nagy átalakulásoknak senki ne váljon a vesztesévé, a **Szociális jogok európai pillére**⁴ fogalmaz meg hús kulcsfontosságú elvet és jogot az esélyegyenlőséget biztosító és jól működő munkaerőpiacok alátámasztására. Ezek közül rögtön az első kimondja, hogy mindenkinek joga van a minőségi és befogadó oktatáshoz és képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz annak érdekében, hogy elsajátítsa, szinten tartsa és továbbfejlessze azokat a készségeket, amelyeknek birtokában teljes mértékben részt tud venni a társadalom életében, és sikeresen alkalmazkodni tud a munkaerőpiaci változásokhoz. Az aktív foglalkoztatáshoz való jogról szóló negyedik pont pedig a képzéshez és az átképzéshez nyújtott támogatást is magában foglalja. Ennek elérésére a Szociális jogok európai pillérének Cselekvési terve⁵ számszerűsített célkitűzést is tartalmaz: 2030-ra a felnőttek legalább 60%-ának évente részt kell vennie képzésben.

Ezek az átfogó stratégiai célok határozzák meg a szakképzési együttműködés főbb irányait is. Az **Európai oktatási térség**⁶ jelenti azt a 2030-ig szóló szakpolitikai stratégiai keretet, amelynek révén a tagállamok együttműködhetnek egymással közös jövőképük megvalósítása érdekében. E keretrendszer az egész életen át tartó tanulás inkluzív és holisztikus megközelítésére épül, tehát a szakképzést is magában foglalja. Megjelenik benne az európai oktatás és képzés geopolitikai dimenziója is, mivel kimondja, hogy meg kell erősíteni a harmadik országokkal folytatott szakpolitikai párbeszédet.

Az EU-n kívüli partnerekkel történő együttműködés hozzájárul az EU külső politikáinak végrehajtásához: ezek az együttműködések az európai standardokon és értékeken alapulnak, és erősítik a bizalmat a résztvevő partnerek között. Ezáltal a tehetségekért folytatott globális versenyben és a nemzetközi partnerekkel folytatott stratégiai partnerségek előmozdításában az EU még vonzóbb célponttá és partnerré tud válni. „Az EU és a tagállamok közötti nagyobb fokú koordináció előmozdítása megerősíti Európa mint kulcsfontosságú oktatási partner globális szintű pozícióját, és hozzájárul az európai oktatási térség és a világ többi része közötti kapcsolatok megszilárdításához” – áll az oktatási és képzési miniszterekből álló tanács következtetésében.

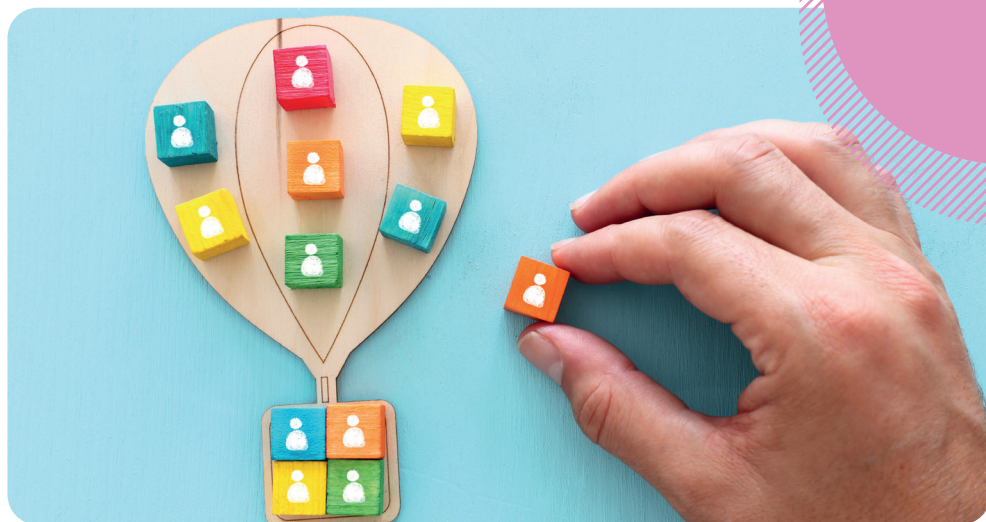
A SZAKKÉPZÉS NEMZETKÖZIESTÉSE

A 2020-ban az Európai Bizottság által kiadott „Európai készségfejlesztési program – készségfejlesztés a foglalkoztatás szolgálatában” címet viselő munkaterv 12 intézkedést tartalmaz, amelyek egyike egy, a szakképzésre vonatkozó átfogó ajánlás előkészítése volt. A **fenntartható versenyképességet, a társadalmi méltányosságot és a rezilienciát célzó szakképzésről szóló ajánlást** 2020-ban fogadta el a Tanács. Az ajánlás átfogó víziót tartalmaz arról, hogy milyenek legyenek az európai szakképzési rendszerek annak érdekében, hogy meg tudjanak felelni a gazdaság, az ipar és a társadalom nagyfokú és gyors változásainak. A vízióban már megjelenik az európai szakképzés mint globális referenciapont gondolata. Az ajánlásban meghatározott beavatkozási területek között pedig helyet kap a nemzetköziesítés is, többek között a mobilitáson és a nemzetközi szakmai versenyeken való részvételen keresztül. Az ajánlás megfogalmazza, hogy a nemzetközi mobilitási programokba való bekapcsolódás egyszerre hathat több területre is: emelni tudja a szakképzés minőségét és relevanciáját, szerepe van

4 A szociális jogok európai pillérének 20 alapelve - Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás - Európai Bizottság (europa.eu)

5 Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására (europa.eu)

6 Az európai oktatási térség bemutatása | European Education Area (europa.eu)

a szakképzési programok rugalmassá tételében (pl. a külföldön megszerzett kompetenciák és tanulási eredmények elismertetése révén), és hozzájárul a szakképzés vonzóvá tételéhez.

A szakképzési intézmény élete nemzetköziesítésének egyik legjobb és egyben legismertebb módja tehát a **mobilitási** projektekben való részvétel. Az EU általi finanszírozásban megvalósított programok során a kezdetek óta mintegy 2 millió szakképzési tanuló és munkatárs vehetett részt tanulási célú mobilitásban. További ösztönzőként a szakképzésről szóló tanácsai ajánlás célul tűzte ki, hogy 2025-re a szakképzésben részt vevő tanulók legalább 8%-a részesüljön külföldi tanulási célú mobilitásban. Emellett az Erasmus+ jelenlegi programszakaszában mintegy 3 és fél milliárd euró áll rendelkezésre Erasmus+ programban szakképzési mobilitásra, amelyből akár másfél-két millió tanuló és intézményi munkatárs is gazdagíthatja tudását nemzetközi tapasztalatokkal.

A szakképzés globális nemzetközi dimenziója – az EU tagállamain és a program társult országain kívüli együttműködés – jelentős érdeklődést váltott ki az európai szakképzők körében az Erasmus+ programba történt 2021-es bevezetése óta. Több mint háromszorosára nőtt a tervezett mobilitási tevékenységek száma a programhoz nem társult országok irányába: a tervezett, szerződéssel rendelkező résztvevők száma a 2021-es 5.041-ről 2022-ben 17.354-re nőtt, ami 244%-os növekedést jelent. Ez az összes szakképzési mobilitáson belül a globális nemzetközi mobilitások arányát 2,76%-ról 6,73%-ra növelte. Másfelől nőtt a ténylegesen megvalósult mobilitási tevékenységek száma is az Erasmus+ programhoz nem társult országokba: míg 2021-ben mindössze 25 volt, addig 2022-ben 1.938-ra emelkedett. Összesen 75, az Erasmus+ programhoz nem társult harmadik országba mentek a résztvevők. A tíz legnépszerűbb célország az Egyesült Királyság, Svájc, Kanada, az Amerikai Egyesült Államok, Dél-Afrika, Marokkó, Bosznia-Hercegovina, Albánia, Indonézia és Szenegál volt.

EGYÉB NEMZETKÖZI PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK A SZAKKÉPZÉSBEN

Ám az Erasmus+ nem csak a diákcseréről szól. A program számos tevékenységet finanszíroz, amelyekkel a szakképzés nemzetköziesítése támogatható. Ebből az alábbiakban két pályázattípust mutatunk be, amelyekbe magyar szakképző intézmények is bekapcsolódhatnak és ezáltal fontos lépést tehetnek a szakképzés nemzetköziesítése felé.

A **Kapacitásépítés a szakképzés területén**⁷ olyan új, 2021-ben bevezetett pályázattípus, amely a szakképzés területén a világ különböző régiói közötti együttműködés elősegítésére irányul. Ez az Erasmus+ program 33 országa (tehát a 27 EU-tagország és hat, a programhoz társult ország⁸), valamint a Nyugat-Balkán, a keleti szomszédság, a dél-mediterrán térség országai, a szubszaharai Afrika, Latin-Amerika és a Karib-térség meghatározott országainak szakképzési intézményei közötti együttműködést ösztönzi. A nemzetközi partnerségek feladata, hogy hozzájáruljanak a szakképzés minőségének javításához a programhoz nem társult harmadik országokban, különösen a szakképzésben dolgozók és oktatók kapacitásainak, valamint a képzők és a munkaerőpiac közötti kapcsolat megerősítésével. A pályázatok tematikáját tekintve a projektek fókuszálhatnak a minőségbiztosításra, szakmai gyakorlati képzésre, szakoktatók és szaktanárok képzésére, az innováció és a kettős átállás okozta kihívások megoldásaira, illetve bármilyen olyan témára, amelyek megfelelnek a felhívás célkitűzéseinek és a résztvevő felek azonosított igényeinek. A projektenkénti uniós támogatás összege 100.000 eurótól 400.000 euróig terjedhet. A projektek időtartama általában 12, 24 vagy 36 hónap. Az eddigi pályázati években először 58, majd 62 kapacitásépítési szakképzési projekt került támogatásra.

A **Szakképzési Kiválósági Központok** az egyik ún. zászlóshajó intézkedése az európai szakképzéspolitikának, amely koncepciójában erőteljesen épít a Tanács által elfogadott szakképzési vízióra és alapelvekre, miszerint a szakképzési ágazat a reform és az innováció motorjaként kell, hogy szolgáljon. Ebben a pályázattípusban helyi stratégiai partnerségek dolgoznak együtt annak érdekében, hogy megfelelő készségek álljanak rendelkezésre a gazdaság számára. Ezen partnerségek tagjai lehetnek szakképzési és felsőoktatási intézmények, munkaadók, munkavállalói érdekképviseletek, regionális fejlesztési ügynökségek, kutatóintézetek stb. – ezek alkotják együttesen azt az ún. készség-ökoszisztémát, amely a tudásháromszög megfelelő biztosításával innovatív és inkluzív megoldásokat tud kidolgozni a helyi innováció, a regionális fejlesztés és a társadalmi befogadás érdekében. Az Erasmus+ kezdeményezés pedig bevezeti a szakképzési kiválóság európai dimenzióját azáltal, hogy hálózatba kapcsolja az azonos szektor készségigényeire fókuszáló vagy az azonos társadalmi kihívásokra (pl. éghajlatváltozás, digitalizáció, mesterséges intelligencia, fenntartható fejlődési célok, a hátrányos helyzetű csoportok integrációja stb.) megoldást kereső kiválósági központokat. Jelen programozási időszakban mintegy 400 millió euró áll rendelkezésre e pályázattípus keretében, amelyből mintegy 100 európai szakképzési kiválósági központ platformot tervez az Európai Bizottság támogatni.

ÖSSZEGZÉS

A szakképzés szereplői számos lehetőség közül választhatnak, ha be akarják kapcsolni intézményüket, szervezetüket, cégüket a nemzetközi vérkeringésbe, és az európai, sőt Európán túli nemzetközi együttműködésekben való részvételen keresztül fejleszteni akarják az intézményüket és az intézmény munkatársait. Mindehhez segítséget is kaphatnak, ugyanis az Európai Bizottság a szakképzés nemzetköziesítésének gyakorlati támogatása céljából kiadványt jelentetett meg, amely elérhető a **„A practical guide on strategic internationalisation in Vocational Education and Training | Erasmus+ (europa.eu)”** oldalon.

⁷ Kapacitásépítés a szakképzés területén | Erasmus+ (europa.eu)

⁸ Norvégia, Izland, Lichtenstein, Észak-macedón Köztársaság, Török Köztársaság és Szerb Köztársaság

ERASMUS+ ÉS EGYÉB NEMZETKÖZI PROJEKTEK A SZAKKÉPZÉSBEN: HAZAI TRENDEK, HELYZET- ÉS JÖVŐKÉP, ELVÁRÁSOK, TÁMOGATÁSOK, LEHETŐSÉGEK

BEVEZETÉS

A 2019. évben kiadott Szakképzés 4.0 stratégia⁹ meghatározta a szakképzés új irányait. Az új típusú szakképzés nemcsak a pályaválasztók számára nyitott meg új lehetőségeket, hanem célja volt a vállalati igények és a szakképzés közelítése is, amellyel közvetlenül hozzájárulhat a terület a gazdaság előrehaladásához. Új szemléletet kellett meghonosítani a szakképzésben: fokozottan arra kell figyelniük, hogy kikre, milyen szakemberekre van szüksége a környezetünknek, és hogyan tudunk alkalmazkodni a gyorsan változó igényekhez.

A Szakképzés 4.0 stratégia alapján ehhez 3 pillérre kell építeni a szakképzést: **vonzó környezet, karrierlehetőség és naprakész tudású oktatók.**

A vonzó környezethez hozzá tartozik a modern infrastrukturális feltételek megteremtésén túl a digitális kor kihívásainak történő megfelelés és a duális képzőhelyek korszerű technológiáinak az oktatás szolgálatba állítása is. Tágítja a karrierlehetőségeket az ötéves technikai képzés, amely segíti az átlépést a felsőoktatásba azok számára, akik szeretnék felsőbb tanulmányokat folytatni. A duális képzés, a gyakorlatközpontú oktatás felkészít a modern munkahelyi elvárásokra. A választott karrierúthoz ösztöndíjrendszer biztosít motivációt és egyben megfelelő anyagi támogatást is. A naprakész tudású oktatói erőforrás kialakításához és folyamatos fejlesztéséhez hozzájárulnak többek között a vállalati helyszínű oktatói képzések, az oktatói minősítési rendszer és a rugalmas foglalkoztatási formák.

A stratégia megvalósulását szolgálja az a vízió és misszió, amely kitűzi a célt, meghatározza hová tartunk, és milyen eszközökkel érhetjük el.

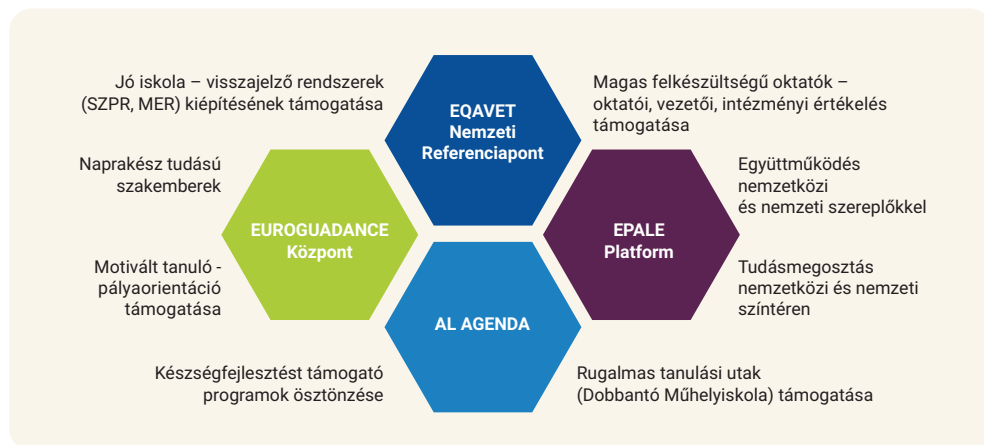
VÍZIÓ	Mindenki, képességeinek megfelelően mester a maga területén és a jég hátán is megél. Vonzó, rugalmas, inspiráló tanulási környezetet biztosító szakképzési rendszer magas felkészültségű, elhivatott oktatókkal és céltudatos, motivált tanulókkal. „Jó iskola”.
MISSZIÓ	A gyorsan változó környezeti és társadalmi kihívásokhoz alkalmazkodni képes, tudatosan cselekvő, együttműködő és egymásról gondoskodó munkavállalók.

1. sz. ábra: A szakképzés víziója és missziója

Fontos, hogy a nemzetközi projektek ne csak „megvalósuljanak”, hanem hasznosuljanak is a szakképzésben, úgy, hogy az eredmények beépüljenek az intézmények és a szakemberek

⁹ Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira

tevékenységébe. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalban (NSZFH) több olyan Erasmus+ projekt működik, amely segíti a szakképzési stratégia megvalósítását. Az egyes projektek különböző módon járulnak hozzá a stratégiai célok és a vízió megvalósításához, amelyet összefoglalóan az 2. ábra szemléltet.

2. sz. ábra: Az Erasmus+ projektek hozzájárulása a szakképzés fejlesztéséhez

EQAVET – AZ EURÓPAI SZAKKÉPZÉSI ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI REFERENCIA KERETRENDSZER¹⁰

A szakképzésben a minőségbiztosítás és a folyamatos minőségfejlesztés különös jelentőséggel bír. A szakképző intézményeknek időről időre információhoz kell jutniuk arról, hogy oktatási-képzési szolgáltatásaikkal hogyan tudnak megfelelni a velük szemben támasztott munkaerőpiaci, társadalmi, fenntartói elvárásoknak, valamint a rendelkezésükre álló erőforrások felhasználásával hogyan tudják fenntartani az egyensúlyt a jelenlegi és jövőbeni igények és szükségletek között. A minőségbiztosítási rendszerek és a tevékenységek által szolgáltatott információk és adatok segítik az intézményeket abban, hogy meggyőzzék a gazdaság szereplőit arról, hogy az intézményekben képzett munkaerő képes megfelelni a mindenkor elvárásoknak.

Az NSZFH 2006 óta látja el a szakképzési minőségbiztosítási nemzeti referencia pont (NRP) feladatait. Először 2016-ban nyílt lehetőség arra, hogy a nemzeti referenciapontok ERASMUS+ zártkörű pályázat keretében az alapfeladatok ellátásán túl fejlesztési feladatokat valósítsanak meg európai uniós támogatással. A szakmai tevékenységeinket úgy igyekeztünk megtervezni és megvalósítani, hogy azok egyrészt összhangban legyenek az adott pályázat prioritásaival, másrészt hatékony segítséget nyújtsanak a hazai szakképző intézményeknek minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tevékenységeikben.

Így a 2021–2023 pályázati ciklusban fő feladatunk volt az egységes minőségirányítási rendszer (MIR) kidolgozása és a bevezetését támogató Önértékelési Kézikönyv elkészítésének elősegítése szakképző intézmények számára. Ez összhangban áll a pályázati prioritásokkal (miszerint az NRP-k tegyenek konkrét intézkedéseket az EQAVET Keretrendszer nemzeti szintű

¹⁰ <https://eqavet.nive.hu>

alkalmazására és továbbfejlesztésére és támogassák az önértékelést mint a minőségbiztosítás hatékony eszközét), valamint a Szakképzés 4.0 stratégia célkitűzéseivel és az új szakképzési jogszabályok vonatkozó rendelkezéseivel is.

MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI RENDSZER

A szakmai oktatást folytató szakképző intézmények a tevékenységüket 2022. szeptember 1-től egységes szakképzés-specifikus minőségirányítási rendszer alapján végzik. A rendszerhez az EQAVET Keretrendszer jelenti az európai közös alapot. A szakképző intézményeknek 2022. augusztus 31-ig kellett elkészíteniük a saját intézményi minőségirányítási rendszerük leírását, amelyhez az ágazati irányítás módszertani támogatást (szakmai útmutatókat, módszertani képzéseket) biztosított. Ezt követően, 2022. szeptember 1-től az intézményekben elindult a minőségirányítási rendszer bevezetésének a folyamata. Ez az első alkalom, hogy a szakképző intézményekre vonatkozóan egy egységes követelményrendszeren alapuló minőségirányítási rendszer áll rendelkezésre, amelynek alkalmazása, bevezetése kötelező – fenntartótól függetlenül – minden szakmai oktatást folytató szakképző intézmény számára.

3 sz. ábra: Intézményi minőségirányítási rendszer

Forrás: <https://ikk.hu/hirek/minosegbiztositasi-rendszer-a-szakkepzesben>

A MIR keretében az intézményi és intézményvezetői önértékelési ciklus már elindult: az első oktatói és intézményvezetői teljesítményértékelések 2023. május-június hónapban zajlottak, és a külső értékelés előkészítése is megkezdődött.

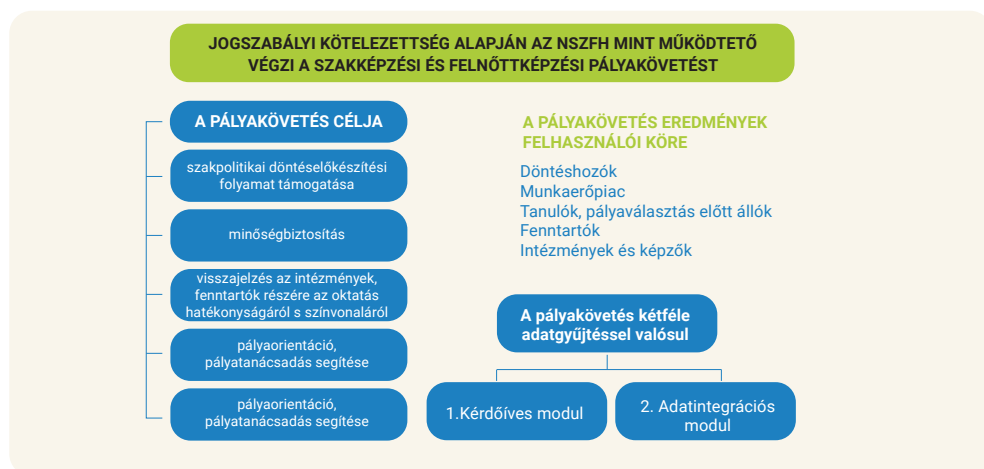
A projektben részt vettünk EQAVET rendszerszintű szakértői értékelésben (Peer Review), amelynek keretében 2023. március 28-án és 29-én az EQAVET Hálózat öt országából – Finnországból, Görögországból, Lettországból, Máltáról és Portugáliából – hat szakértő nyilván

nített értékelő véleményt a magyar szakképző intézményi minőségirányítási rendszerről. A külföldi szakemberek egyetértettek abban, hogy a MIR nagyon átfogó, jól felépített rendszer, amely egyben rugalmasságot is biztosít a szakképző intézmények számára ahhoz, hogy a saját igényeikhez igazíthassák azt. A szakértők a MIR megvalósítása tekintetében nagyon értékesnek találták az érdekelt felek, köztük a szakképzésben dolgozó oktatók képzésének erős és jól megtervezett támogatási rendszerét. Emellett rámutattak arra, hogy az intézményi önértékelést és a külső értékeléseket úgy tervezték meg, hogy azok bizonyítékokon alapuljanak, valamint mennyiségi és minőségi eredményeket egyaránt szolgáltatassanak az elemzéshez és az összehasonlításhoz.

Az EQAVET 2023. szeptember 1.–2026. augusztus 31. közötti projektciklusában egyik feladatunk a MIR monitorozása, továbbfejlesztése, valamint a MIR-hez kapcsolt, szintén EQAVET-alapú külső értékelési rendszer kidolgozásának támogatása az Innovatív Képzéstámogató Központ (IKK) Zrt.-vel együttműködve. A jelenlegi projektciklus fő prioritása a szakképzési pályakövetés támogatása.

MUNKAERŐPIACI ELŐREJELZŐ RENDSZER ÉS SZAKKÉPZÉSI PÁLYAKÖVETÉSI RENDSZER

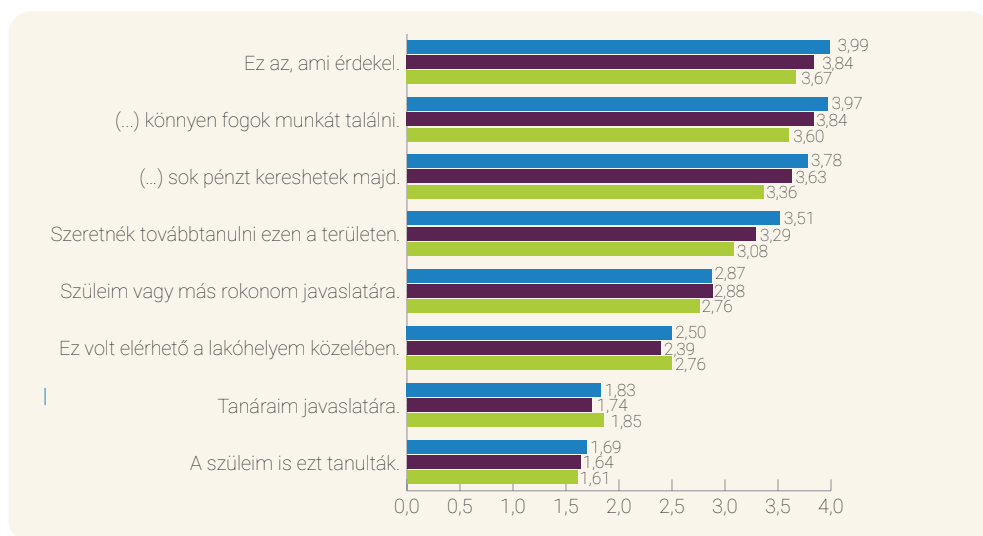
Az NSZFH dolgozza ki és működteti a Munkaerőpiaci Előrejelző Rendszert (MER) és a Szakképzési Pályakövetési Rendszert (SZPR). A MER számos forrásból adatot gyűjtő, országos lefedettségű adatokat feldolgozó informatikai rendszer, amelynek fő célja a magyarországi munkaerőpiaci igények előrejelzése a szakképzettséget igénylő foglalkozásokra vonatkozóan; ugyanakkor lehetőséget biztosít a szakmai oktatással, a felnőttképzéssel és egyéb képzéssel kapcsolatos döntések megalapozására is. Az SZPR a felsőoktatásban továbbtanulók és a munkaerőpiacra belépők helyzetének nyomon követésében lehet jelentős eszköz, és egyben visszajelzést ad a képzések minőségéről és hasznosságáról is.

4. sz. ábra: A Szakképzési Pályakövetési Rendszer célja és működése

A pályakövetés két módszer segítségével valósul meg: kérdőíves felméréssel és adatintegrációval. A hét különböző adatkezelőtől érkező forrásból megvalósuló adatintegráció komplex elemzések elvégzésére ad lehetőséget. A NAV adatai a legátfogóbbak, melyek a munkaerőpiaci átlépést, a jövedelmi jellemzőket, a végzettség és munkakör illeszkedését, továbbá a foglalkoztatottság körülményeit írják le. Az Oktatási Hivatal adatai alapján megismerhetjük a szakképzésből a felsőoktatásban továbbtanulók arányát és jellemzőit. A Nemzeti Egészségügyi Alapkezelő adatai között a megváltozott munkaképesség jogcímei mellett a külföldi munkavégzés és a kiküldetés is szerepel. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál megjelenő adatokból az álláskeresők jellemzőit láthatjuk. A Diákhitel Központ Zrt. adataiból tudunk következtetni azok arányára, akik felnőttképzésükhöz kapcsolódóan képzési hitelt vettek fel.

A Pályakövetési Kérdőív információval szolgál a szakképzésben tanulók véleményéről, terveiről. A 2022–2023-as tanévben többek között felmértük, hogy a tanulók mi alapján választanak szakmát. Három különböző évfolyamot kérdeztünk meg arról, hogy milyen okok alapján választotta azt a szakmát, amelyet tanul. A tanulók egy ötfokú skálán adhatták meg véleményüket, ahol az 1 jelentése *'egyáltalán nem értek egyet'*, míg az 5 jelentése *'teljes mértékben egyetértek'* volt.

5. sz. ábra: Szakmaválasztás indoklása

Mindhárom megkérdezett csoport (9. évfolyam 11.337 fő, 16 évesek 2.706 fő, végzősök 9.972 fő) hasonló indokok mentén választotta ki a képzését. A tanulókat főként az érdeklődési körük, az elhelyezkedési lehetőségek, valamint a várható fizetés ösztönözte, amikor képzést választottak maguknak, továbbá az adott területen való továbbtanulási lehetőségek is fontosak voltak számukra.

EPALE – A FELNŐTTKORI TANULÁS ELEKTRONIKUS EURÓPAI PLATFORMJA¹¹

Az EPALE a felnőttkori tanulókkal foglalkozó szakemberek számára létrehozott elektronikus felület, jelenleg több mint 130.000 regisztrált felhasználója van. Az EPALE projekt szintén támogatást nyújthat a szakképző intézményeknek, mivel a felnőttképzés is része tevékenységüknek.

A felnőttkori tanulókkal foglalkozó szakemberek és a téma iránt érdeklődők meghatározott tematikus területeken találhatnak híreket, blogbejegyzéseket és szakmai anyagokat. Elérhető pl. a Cedefop legfrissebb tanulmánya, amely arra a kérdésre válaszol, hogyan változott a szakképzés az évtizedek alatt, és milyen hatással van ez annak jövőjére. A partnerkereső eszközzel a regisztrált szervezetek a projektekhez kereshetnek partnereket, és új szakmai kapcsolatokat létesíthetnek nemzeti vagy nemzetközi szinten.

A platformon működnek magyar nyelvű online szakmai közösségek is egy-egy kiemelt témában, ahol a szakemberek információkat és szakmai anyagokat oszthatnak meg egymással. Egyik legnépszerűbb szakmai közösségünk a pályaaorientáció és pályatanácsadás, amely segítséget nyújthat a szakképző intézmények tevékenységéhez is.

Az EPALE platformon nyíló disszeminációs lehetőség hozzájárul ahhoz, hogy megismerjünk jó gyakorlatokat, beépíthessük mindennapjainkba, vagy megoszthassuk sajátjainkat.

AL AGENDA, A FELNŐTTKORI TANULÁS EURÓPAI MENETRENDJÉNEK NEMZETI KOORDINÁCIÓJA¹²

A koordinációs feladatok megvalósításának elsődleges célcsoportja a politikai döntéshozók, szakértők, tanárok, oktatási és képzési szolgáltatók, kutatók és más érdekelt felek, akik hozzájárulnak a felnőttek alapkészség-fejlesztéséhez. Az AL Agenda folyamatos hangsúlyos feladata a hazai jó gyakorlatok összegyűjtése és terjesztése az alapkészség-fejlesztés kiemelt témáiban. A jelenlegi projekt kiemelt témája az életvezetési készségek fejlesztése, ezért 2023-ban a kiadványunkkal ehhez kapcsolódva kívántunk jó példákkal hozzájárulni a szakképző intézmények gyakorlatához.¹³

Egyre több munkakört helyettesítenek a gépek és a mesterséges intelligencia. A munkahelyek nagy részét fenyegeti az automatizálás vagy a jelentős változások nagy kockázata. De vannak olyan készségek, amelyek gépekkel nem helyettesíthetők, mint például a kreativitás, tárgyalási készség, problémamegoldás, logikus gondolkodás, érzelmi intelligencia. Az AL Agenda projekt ezeknek az ún. „soft skill”-eknek a fejlesztését is támogatja, pl. jó gyakorlatokat megosztó workshopok szervezésével a szakképző intézmények felnőttképző szakembereinek részvételével.

Fontos feladatunk, hogy a tanulókat benn tartsuk, és ha szükséges, visszatereljük a szakmai oktatásba. Az intézmények mérik és felismerik a lemorzsolódással veszélyeztetettek körét (ESL mutatók); a projekt pedig a Dobbantó programhoz és Műhelyiskolához kapcsolódó tevékenysége során támogatást nyújt a lemorzsolódás csökkenéséhez a tanulási tartalmak és a mindennapi munkatapasztalatok megosztásának lehetőségével.

¹¹ <https://epale.ec.europa.eu/hu>

¹² <https://epale.ec.europa.eu/en/erasmus/al-agenda-magyarorszag>

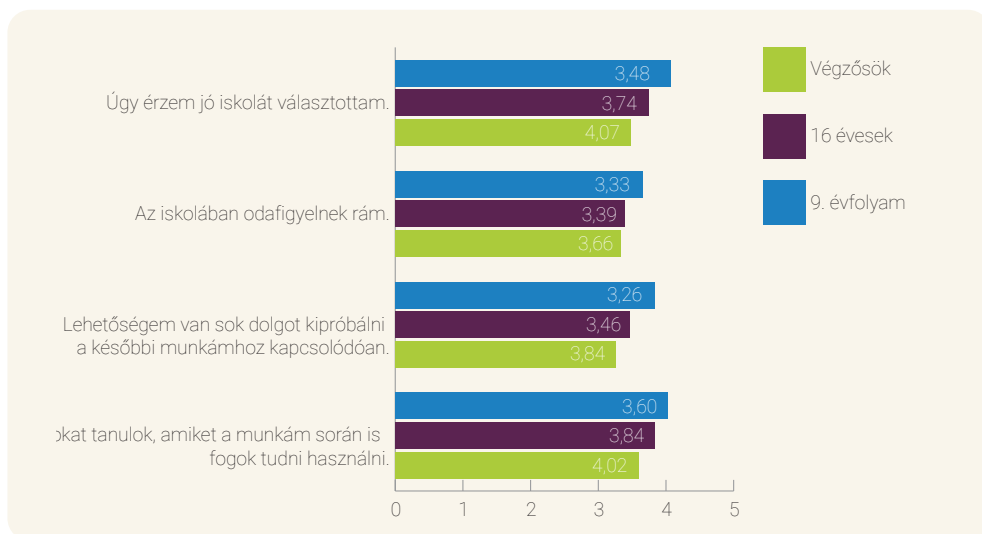
¹³ Jó példák az életvezetési készségfejlesztéshez Magyarországon (2023). Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal. <https://epale.ec.europa.eu/system/files/2023-10/J%C3%B3p%C3%A9ld%C3%A1k%20az%20%C3%A9letvezet%C3%A9si%20k%C3%A9szs%C3%A9gfejleszt%C3%A9shez%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf>

EUROGUIDANCE MAGYARORSZÁG – NEMZETI PÁLYAINFORMÁCIÓS KÖZPONT¹⁴

A központ a pályatanácsadás és a pályaeorientáció szerteágazó intézményi tevékenységeit kívánja összefogni. Jól példázza ezt a kétévente odaítélt pályatanácsadói díj, amely a pályaeorientáció és a pályatanácsadás könnyen átültethető jógyakorlatait díjazza és osztja meg a terület szakembereivel.

ÖSSZEGZÉS: „ÚGY ÉRZEM, JÓ ISKOLÁT VÁLASZTOTTAM”

Mindezekről a fejlesztésekről is azt reméljük, hogy a szakképzéssel való elégedettséget növelhetjük. Az 6. ábra az elégedettség mértékét mutatja a 2022/23-as tanév mérési eredményei alapján. A képzéssel való elégedettség összességében pozitív képet mutat a diákok szakképzésben szerzett tapasztalatairól. A 9. évfolyamosok körében a legtöbben úgy értékelték, hogy jó iskolát választottak, a 16 évesek és a végzősök körében pedig a tanultaknak a munkaerőpiacon történő hasznosíthatósága kapta a legmagasabb átlagot.

6. sz. ábra: A szakképzéssel való elégedettség mértéke

¹⁴ <https://euroguidance.nive.hu>

AZ ERASMUS+ PROGRAM SZAKKÉPZÉST TÁMOGATÓ FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

BEVEZETÉS

A szakképzés tanulói, oktatói és dolgozói, sőt a szektoron túli szereplők, cégek és intézmények is bekapcsolódhatnak az Erasmus+ programba. Az Erasmus+ és annak elődprogramjai hosszú évek óta segítik a fiatalok munkába állását és nemzetközi perspektívát nyújtanak a résztvevőknek, a szakképző intézményeknek. A duális képzésben résztvevő cégeknek is egyre több lehetőségük van, hogy nemzetközi kapcsolatokat építsenek, és együttműködjenek külföldi oktatási intézményekkel és vállalatokkal. Elmondható tehát, hogy a szakképzésben megvalósított mobilitásokkal és partneri együttműködésekkel a programokban résztvevők Európa-szerte növelhetik a szakképzés színvonalát.

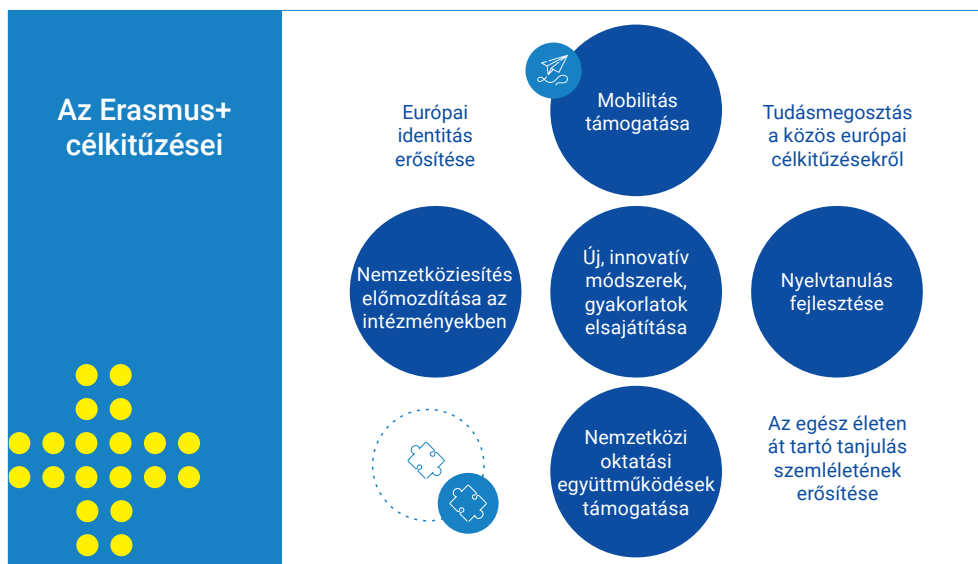

AZ ERASMUS TÖBB MINT EGY CSEREPROGRAM

Gyorsan változó világunkban a megújuló oktatási rendszereknek alkalmazkodniuk kell a tanítás és tanulás új formáihoz, kihasználva az új lehetőségeket. Az Erasmus+ programot pontosan ennek céljából hozták létre, amely a felsőoktatási szektor mellett az alap- és középfokú oktatás (köznevelés és szakképzés egyaránt), a felnőttkori tanulás, az ifjúsági és a sport területének elaprózott pályázati programjait egy tető alá hozza, ezáltal növelve a hatékonyságukat és a láthatóságukat.

Az Erasmus+ program a kezdetektől fogva segíti mind a nyelvoktatást, mind a kulcskompetenciák fejlesztését, különös tekintettel a munkaerőpiac és a társadalmi kohézió szempontjából fontos készségekre, valamint támogatják a minőség, az innováció és a nemzetköziesítés erősítését az oktatás-képzés világán túli szereplők bevonásával, ugyanakkor hozzájárulnak a szakpolitikai reformok és az oktatási-képzési rendszerek modernizációjához.

Ennek érdekében 2021 és 2027 között az Erasmus+ 26,2 milliárd eurót biztosít a szektorok megerősítésére; ez csaknem kétszerese az elődprogram (2014–2020) pénzügyi keretösszegének. A 2027-ig tartó időszakra szóló program nagy hangsúlyt fektet a társadalmi befogadásra, a zöld és digitális átállásra, valamint a fiatalok demokratikus életben való részvételének előmozdítására. A hozzáférhetőség növelésével és rugalmasabb mobilitási formákkal az eddiginél is szélesebb és sokszínűbb résztvevői kör számára lesz nyitott a program, amely továbbra is támogatja az innovatív módszerek kialakítását, és kiemelten népszerűsíti mind a zöld, mind a digitális megoldásokat.

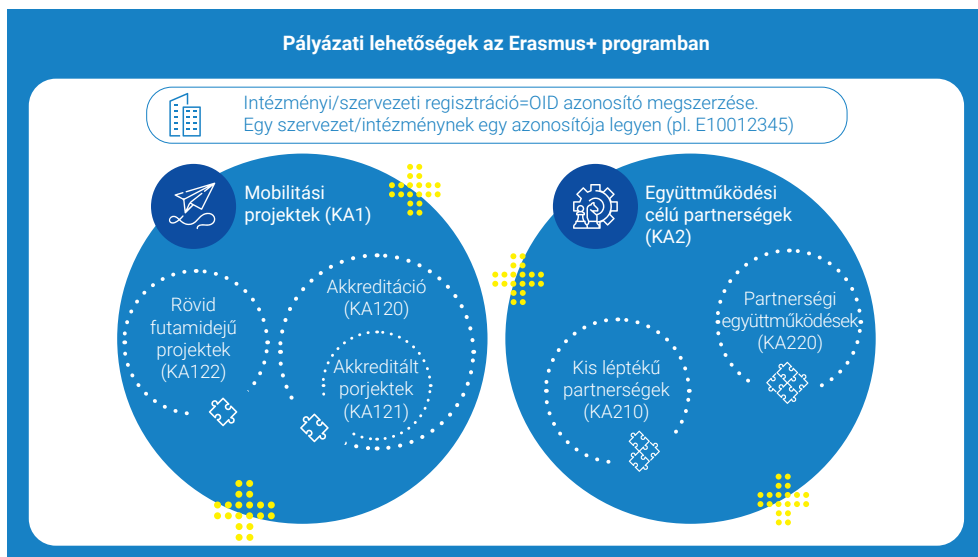
1. sz. ábra: Célok az Erasmus-ban, célok a szakképzésben

PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK A SZAKKÉPZÉS SZEREPLŐI SZÁMÁRA

A szakképzés számára elérhető pályázati lehetőségek fókuszában az oktatásban és a képzésben dolgozók szakmai fejlődésének támogatása, a tanulók elhelyezkedési esélyeinek növelése és a sikeres élethez szükséges készségeik fejlesztése áll. A 2021-2027 közötti programszakaszban mindez kiegészül az európai irányvonalon alapuló környezetvédelmi fenntarthatóság és az Európai Unió digitális stratégiájában foglalt újgenerációs technikák, illetve a digitális oktatás témaival. A szakképzési szektor prioritásai között szerepel a szektor vonzerejének növelése, a minőségbiztosítás javítása, az oktatásnak a munkaerőpiac igényeihez való igazítása és a nemzetköziesítési stratégiák kidolgozása és végrehajtása is.

Az európai együttműködés megerősítése kiemelt jelentőséggel bír. Az országhatáron átnyúló kapcsolatrendszerekbe és az európai folyamatokba való bekapcsolódás rendkívül fontos a szektor számára. A nemzetköziesítés fő célja olyan szakemberek képzése, akik akár hazai munkahelyeken, akár nemzetközi kontextusban kimagasló színvonalú munkát tudnak végezni.

Az Erasmus+ program mobilitási pályázatok (KA1) és együttműködési partnerségek (KA2) révén támogatja a nemzetközi tapasztalatcserét. A nemzetközi projektekkel még csak ismerkedők választhatják a rövid futamidejű mobilitási projektek pályázattípust; a tapasztaltabb pályázók pedig akkreditációt szerezhetnek, és ezáltal több éven át, egyszerűsített módon hívhatnak le forrásokat mobilitási terveik megvalósításához. Az Erasmus+ tehát minden szervezet számára kínál lehetőségeket tapasztalattól és szervezeti kapacitástól függetlenül; ugyanakkor minden pályázónak lehetőséget biztosít a fokozatos fejlődésre, hogy egyre összetettebb projekteket tudjanak megvalósítani.

2. sz. ábra: Pályázati lehetőségek az Erasmus+ programban

A programnak köszönhetően a szakképzésben tanuló diákok és a szakképzéssel foglalkozó szakemberek szakmai gyakorlaton vehetnek részt külföldön, ezzel hozzájárulva szakképzés színvonalának javításához Európa-szerte. A mobilitási pályázatokban a projekt fő eleme a külföldi tanulási alkalom, s az összes többi projekttevékenység ennek előkészítését, illetve az ennek során szerzett tapasztalatok hasznosítását és terjesztését szolgálja. Mindemellett a program elősegíti, hogy a szakképző intézmények együttműködési partnerségeket hozzanak létre más intézményekkel és különböző cégekkel. Ezek az együttműködések hozzájárulnak ahhoz, hogy szoros kapcsolat épüljön ki az oktatás és képzés, valamint a munka világa között. A partnerségi pályázatokban a projektmunkán van a hangsúly, a külföldi mobilitás ennek az együttműködésnek a támogatását szolgálja.

MIRE PÁLYÁZHATNAK?

<p>TANULMÁNYI CÉLÚ MOBILITÁS:</p> <ul style="list-style-type: none"> Szakmai versenyen való részvétel Rövid és hosszú tívű tanulási mobilitási tevékenység <hr/> <p>MUNKATÁRSÁK MOBILITÁSA:</p> <ul style="list-style-type: none"> Szakmai látogatás (job-shadowing) Oktatási vagy képzési tevékenység Kuzuson és tréningen való részvétel 	<p>EGYÉB TEVÉKENYSÉGEK:</p> <ul style="list-style-type: none"> Szakértők fogadása Gyakorló tanárok és oktatók fogadása Előkészítő látogatások <div style="text-align: center; margin-top: 20px;"> </div>
--	---

3. sz. ábra: Mobilitási pályázati lehetőségek

NATIONAL VET TEAM-EK A FEJLŐDÉSÉRT ÉS A HATÉKONYSÁG NÖVELÉSÉÉRT

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatták, hogy a korábbi programszakaszban működtetett szakképzési kreditrendszer (ECVET) a gyakorlatban nem hasznosítható olyan jól. Ezért 2020-tól a hangsúly a fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a rezilienciára helyeződött. Az Európai Bizottság javaslatára a tagállamokban megalakultak a National VET Teamek (Nemzeti Szakképzési Szakértői Munkacsoport). A munkacsoportban dolgozó szakértők feladata, hogy támogassák a szakképzés szereplőit, a szakképzésben dolgozó vezetőket, oktatókat és a duális képzésben dolgozó oktatókat és mentorokat – elsősorban azokat, akik Erasmus+ projektekben vesznek részt. A National VET Team tevékenységének fókuszában az áll, hogy a szakképzés szereplői megismerjék a szakképzésfejlesztés európai együttműködés keretében kifejlesztett eszközeit, beépítsék azokat egyaránt a mindennapi oktatási gyakorlatukban és a mobilitási projektekbe. A Munkacsoportban dolgozó szakértők képzésekkel, workshopokkal, szakmai műhelymunkával, hosszabb kiadványokkal és rövidebb szakmai tanulmányokkal, cikkekkel segítik a szakképzésben dolgozó kollégákat, ezeken keresztül közvetítve nekik a legújabb nemzetközi és hazai trendeket, alkalmazható eszközöket, hangsúlyt helyezve a jelenlegi programszakasz prioritásaira is.

ÖSSZEGRZÉS

Az Erasmus+ programok között minden pályázó, a kezdőtől a tapasztaltig megtalálhatja a neki megfelelő pályázattípust. A programok számos lehetőséget kínálnak a szakképző intézmények számára, hogy bővítsék nemzetközi kapcsolataikat és tapasztalataikat, és ezeken keresztül fejlesszék az intézmény tanulóinak és oktatóinak kompetenciáit, sokkal hatékonyabban felkészítve a tanulókat a munkaerőpiac jelenkori elvárásaira és kihívásaira, az oktatókat pedig arra, hogy nemzetközi tudással és színesebb módszertannal felvértezve meg tudjanak felelni a 21. századi iskola és a fiatalabb generációk igényeinek.

A KÜLFÖLDI SZAKMAI GYAKORLATOK HATÁSA A SZAKKÉPZÉSRE

BEVEZETÉS

Hazánkban egyértelműen növekszik azon oktatási intézmények száma, amelyek kihasználják az Erasmus+ programok, különösen pedig az Erasmus+ mobilitási nyújtotta lehetőségeket. Az intézmények többféle tevékenységet is megvalósíthatnak az Erasmus+ VET-es programokban, de talán az egyik leggyakoribb tevékenység a tanulói mobilitás.

A szakképző intézmények tapasztalatai alapján mind a szakmai gyakorlatok szervezése, mind azok megvalósítása erős elkötelezettséget igényel az iskola vezetésétől, az abban közreműködő oktatóktól és projektkoordinátoroktól, sőt a tanulóktól is. Valamennyi szereplőnek számos kihívással is meg kell küzdenie, hogy a külföldi szakmai gyakorlat sikeres legyen és elérje célját. Ugyanakkor az intézmények azt is tapasztalják, hogy az Erasmus+ mobilitások pozitív hatással vannak nemcsak az abban résztvevő tanulókra, hanem az iskola egész közösségére, beleértve az oktatókat, sőt az iskola szűkebb és tágabb környezetére is.

Hogy ténylegesen milyen és mekkora hatása van az Erasmus+ mobilitások keretében megvalósított szakmai gyakorlatoknak a szakképzés szereplőire és magára a szakképzésre, azt nagyobb tudományos kutatások még nem igazán mérték fel, a fenti tapasztalatok leginkább intézményvezetőknek, oktatóknak, tanulóknak nem rendszeresen gyűjtött narratíváin alapulnak. Ezért is nagyon időszerű az a nemzetközi kutatás, amelynek keretében az adatgyűjtés folyt.

A KUTATÁS

A kutatás elnevezés: „A szakképzési szakmai gyakorlatok hatása a hazai oktatási rendszerre Közép- és Kelet-Európában”. A kutatásban hat közép-kelet-európai ország vesz részt: Lengyelország, Csehország, Románia, Szlovénia, Lettország és Magyarország, és a 2014–2020-as programszakasz eredményeit és hatásait vizsgálja. A projekt 2022-ben indult az elméleti kutatási résszel, valamint egy pilot-jellegű empirikus kutatással (interjú 2-3 intézmény képv.

selőjével). 2023-ban értünk el a valódi empirikus szakaszba: kérdőíves felméréssel kérdeztük meg azokat a szakképző intézményeket, amelyek a 2014–2020-as programszakaszban részt vettek Erasmus+ mobilitási program(ok)ban, hogy a tanulók külföldi szakmai gyakorlatokban való részvétele milyen hatást gyakorolt a tanulókra, az oktatókra, az iskola napi gyakorlatára, az oktatási folyamatra, az iskola szűkebb és tágabb környezetére.

A kérdések valamennyi országban ugyanazok voltak, de a pontos eredmények érdekében a válaszadók anyanyelvükön töltötték ki a kérdőívet. Jelen vizsgálat esetében a válaszadók az intézmények képviselői, tehát egy szakképző intézményből egy kérdőívet kaptunk. A kérdőív 21 kérdést tartalmazott, melyből 16 zárt, 5 pedig nyílt kérdés volt. Számos kérdésen belül több állítás, ún. változó volt felsorolva; a válaszadók ötfokozatú skálán jelölhették, hogy milyen mértékben értenek egyet az állításokkal, ahol az 1 azt jelentette, hogy „egyáltalán nem”, míg az 5 azt, hogy „teljes mértékben”. Jelen tanulmányban egyrészt csak néhány kérdés elemzésére tudunk kitérni, másrészt a tanulmány megírása idején zajlott a magyar lekérdezés, így csak 45 intézményből érkezett teljesen kitöltött kérdőív eredményeit tudjuk bemutatni.

EREDMÉNYEK

A válaszadó intézmények többsége magas tanulólétszámmal rendelkezik (a válaszadók között feltehetően több SZC is volt): az intézmények 70%-ának minimum 500 tanulója van, és csupán 7% jelezte, hogy a tanulólétszáma kevesebb, mint 250 fő. Az iskolák minden szakmai területen bekapcsolódnak az Erasmus+ mobilitásokba. A leggyakrabban az alábbi szakmákban teljesítik a tanulók külföldön a szakmai gyakorlatuk egy részét: Turizmus és vendéglátás, szállásszolgáltatás (37%), IKT és informatika (20%), Építőipar, elektromos, gáz- víz- és közszolgáltatási ellátás és -szerelés (15%), Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és környezetvédelem, valamint Egészségügy és szociális munka (13-13%).

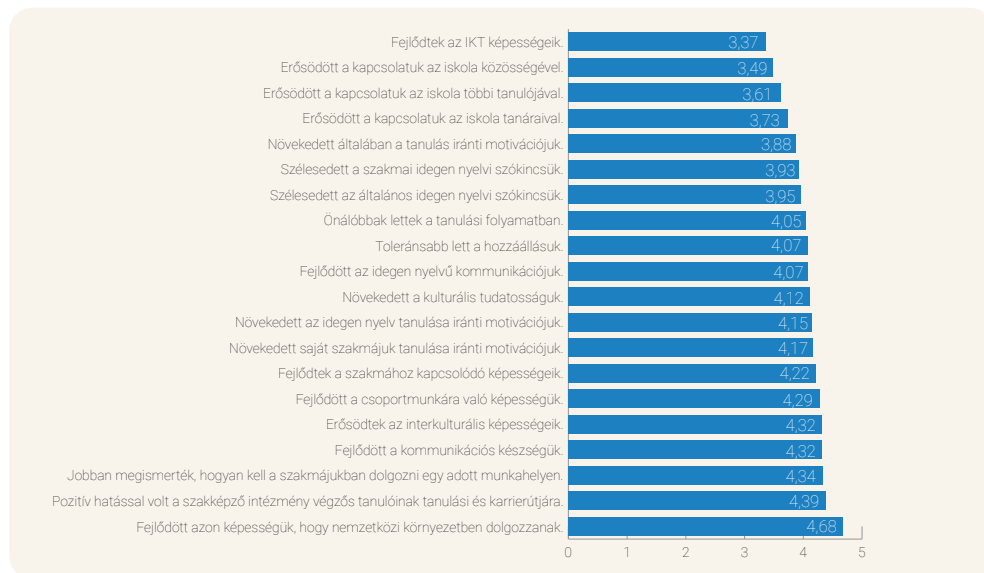
Az iskolák többsége igyekszik az iskolában oktatott szakmákhoz kapcsolódóan mobilitásokat szervezni. A válaszadó intézmények háromnegyede az általa oktatott szakmák minimum jelentős részében valósított meg mobilitásokat, melyek közül 30% minden, az iskolában oktatott szakmában. 2014-től 2020-ig egyértelműen nőtt a megvalósított tanulói mobilitások száma: egyre több intézmény valósított meg 50-nél, sőt 100-nál több mobilitást (ami a kiutazó tanulók létszámát jelenti).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
kevesebb mint 20	30	30	25	25	21	19	24
20-50	10	7	11	10	13	15	9
51-100	2	5	5	5	7	4	6
több mint 100			1	2	1	5	3

1. sz. táblázat: Mobilitások száma

A kérdőív 20 változóból álló kérdésblokkja azt vizsgálta, hogy milyen mértékben fejlődtek a mobilitásokban résztvevő tanulók kompetenciái. A kompetenciák között voltak olyanok, ame-

lyek szakmai, idegen nyelvi képességekre vonatkoztak, de jó néhány a tanulók személyes és szociális kompetenciáit, illetve attitűdjét vizsgálta. A válaszadók ötfokú skálán jelezték, hogy szerintük milyen mértékben fejlődtek a felsorolt kompetenciák. Az 1. sz. diagram a válaszok átlagát mutatja. Nem meglepően a tanulóknak azon képessége fejlődött a legnagyobb mértékben, hogy megtanulták, hogyan kell nemzetközi környezetben dolgozni (4,68). De a legtöbb kompetenciájuk jelentős mértékben vagy annál jobban fejlődött, mint pl. az idegen nyelvi kommunikáció (4,07), a szakmájuk tanulása iránti motiváció (4,15), a csoportmunkára való képességük (4,32), a kommunikációs képességük (4,34); míg legkevésbé az IKT képességeik fejlődtek (3,37).

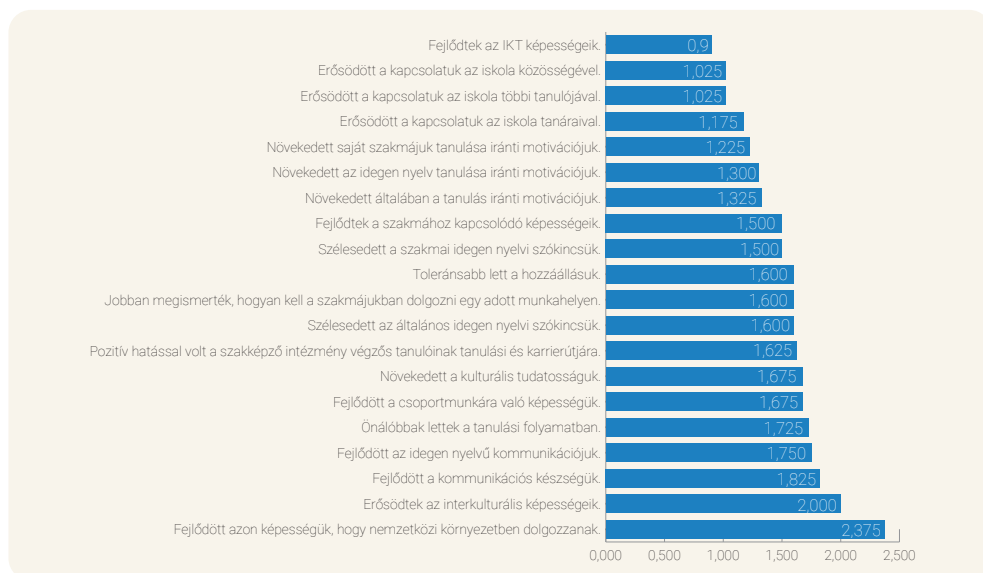

1.sz. diagram: Erasmus+ mobilitásban részt vett tanulók kompetenciáinak növekedése

Amikor ugyanezen kompetenciák fejlődését kérdeztük azon tanulók esetében, akik nem vettek részt külföldi szakmai gyakorlatokban, az eredmények azt mutatták, hogy általában csak kis, esetleg bizonyos mértékű fejlődés volt tapasztalható: az ötfokú skálán a legmagasabb érték mindössze 2,93 volt, vagyis a szakmájuk tanulása iránti motiváció közepes mértékben növekedett. Ezt követte az idegen nyelv tanulása iránti motivációjuk, míg a legkevésbé az interkulturális készségeik és az önálló tanulás képessége fejlődött.

Ún. t-próbával megvizsgáltuk, hogy van-e különbség a két részminta (mobilitásban részt vett és részt nem vett tanulók) kompetenciáinak fejlődése között. Minden egyes kompetencia esetében a különbség szignifikáns volt. (A "szignifikáns" tudományos értelmezése, hogy legalább 95%-os valószínűséggel állíthatjuk, hogy az összefüggés vagy a különbség nem a véletlen műve; annak mértékét a fenti számok jelzik.) A 2. sz. diagram a különbség mértékét mutatja. Az ötfokú skálán kifejezett értékek nagyon jelentős különbséget jeleznek a két tanulócsoporthoz között, hiszen a legkisebb különbség is közelít az 1 egészhez. Számos kompetencia esetében azonban a különbség 1,5 vagy annál nagyobb, pl.: szélesedett mind az általános nyelvi (1,6), mind a szakmai szókincsük (1,5), fejlődött az idegen nyelvű kommunikációjuk (1,75), toleránsabb lett a hozzáállásuk (1,6), önállóbbak lettek a tanulásban (1,725). A külföldön töltött szakmai

gyakorlat sokkal jelentősebben érinti a mobilitásban részt vett tanulók tanulmányi eredményét és karrierútját is (1,625). Természetesen leginkább a nemzetközi környezet hatása jelenik meg a mobilitásban részt vett tanulók esetében, ezen változók esetében van a legnagyobb különbség a két csoport között: fejlődtek az interkulturális képességeik (2,0) és sokkal inkább képesek nemzetközi környezetben dolgozni (2,375). Az eredmények egyértelműen jelzik, hogy a külföldi szakmai gyakorlat nagymértékben fejleszti a résztvevő tanulók kompetenciáit, így ezek a diákok jelentős előnyökkel rendelkeznek a mobilitásban részt nem vett tanulókhoz képest.

2.sz. diagram: Különbség mértéke a 2 tanulócsoporthoz között

A felmérés kitért arra is, hogy a tanulói mobilitások milyen hatással vannak az intézmény oktatóira. A válaszadóknak ebben az esetben is ötfokú skálán kellett értékelniük, hogy milyen mértékben értenek egyet az állításokkal. A tanulói mobilitások oktatókra gyakorolt hatása kisebb mértékű volt: az átlagok azt jelezték, hogy az oktatók kompetenciái közepes mértékben, esetleg közel jelentős mértékben fejlődtek. Meglepő módon legkevésbé az oktatók idegen nyelvi kompetenciái fejlődtek: szélesedett az általános idegen nyelvi (3,15) és a szakmai szókincsük (3,28), fejlődött az idegen nyelvű kommunikációjuk (3,28). Kissé nagyobb mértékben vettek részt az iskola mindennapi munkájában (3,6) és az iskola közösségében (3,63). A legjelentősebb fejlődés az oktatók attitűdjében mutatható ki: motiváltabbak lettek a munkájukban (3,7), jobb lett a tanulókkal való kapcsolatuk (3,73), innovatívabbak lettek (3,78) és toleránsabbak lettek más kultúrák és nézőpontok iránt (3,83).

Abban biztosak lehetünk, hogy a mobilitásokban való részvétel hatással van az iskola tanítási-tanulási folyamataira is. A válaszadók ebben az esetben is ötfokú skálán fejezhették ki véleményüket. Az eredmények alapján a tanulói mobilitások közepes – jelentős mértékben hatnak pozitívan a tanítási-tanulási folyamatokra. Legjelentősebb hatás ott mutatható ki, hogy az oktatók között működteti a tudásmegosztást (4,79). De a válaszadók szerint a külföldi szakmai gyakorlatok jelentős mértékben javították a képzés minőségét (3,82), az intézmények új elemeket építettek be a szakmai programba (3,72) és új tananyagokat dolgoztak ki (3,67). Bár

nem jelentős mértékben, de javult a tanórák minősége (3,64), és a mobilitás hatással volt a szakmai képzés tartalmi részére is (3,41). A mobilitások legkevésbé az iskola infrastruktúráját (2,46) és felszereltségét (2,49) érintettek.

A kísérőtanárok a mobilitás befejezése után megosztották tapasztalataikat, tudásukat a többi oktatóval.	4,79
A mobilitás pozitív hatással volt szakmai képzés minőségére.	3,82
A tanulók eredménye javult a mobilitás után.	3,77
Új elemeket építettünk be iskola szakmai programjába.	3,72
A mobilitás hozzájárult új tananyagok kidolgozásához.	3,67
A tanárok az iskola szakmai programján kívüli innovációt építettek be a tanításba.	3,64
A mobilitás pozitív hatással volt a tanórai tanítási minőségére.	3,64
A mobilitás hatással volt a hazai gyakorlati képzés tartalmi részére.	3,41
Az iskola szakmai programja megváltozott a mobilitás megvalósítása után.	3,38
Megnőtt a tanulók részvétele az általános és a szakmai versenyeken és a kiválósági rendezvényeken.	3,38
Más tanulók (nem résztvevők) eredménye javult a mobilitás megvalósításának köszönhetően.	2,74
A mobilitás hatással volt az iskola felszerelésének minőségére.	2,49
A mobilitás hatással volt a tanításhoz kötődő infrastruktúrára (pl. az iskola helyiségeinek modernizálása).	2,46

2. sz. táblázat: Tanulói mobilitások hatása az oktatók kompetenciáinak fejlődésre

Megvizsgáltuk, van-e összefüggés a mobilitások száma és azok oktatási folyamatokra gyakorolt szerepe között. A vizsgálat számos változó esetében szinte valamennyi évben közepesen erős pozitív szignifikáns összefüggést mutatott.

- Az iskola szakmai programja megváltozott a mobilitás megvalósítása után. ($r_{2014}=0,427$; $r_{2016}=0,457$; $r_{2017}=0,530$)
- Új elemeket építettünk be iskola szakmai programjába. ($r_{2015}=0,498$; $r_{2017}=0,510$; $r_{2020}=0,500$)
- A tanárok az iskola szakmai programján kívüli innovációt építettek be a tanításba. ($r_{2014}=0,464$; $r_{2017}=0,487$; $r_{2018}=0,461$)
- Megnőtt a tanulók részvétele az általános és a szakmai versenyeken és a kiválósági rendezvényeken. ($r_{2014}=0,471$; $r_{2017}=0,537$)
- A tanulók eredménye javult a mobilitás után. ($r_{2015}=0,461$; $r_{2017}=0,483$; $r_{2020}=0,446$)

Az eredmények azt bizonyítják, hogy a mobilitások száma egyértelműen pozitív hatással van több, az iskolában zajló tanítási-tanulási folyamatra is.

Az utolsó szempont, amelyet jelen tanulmány keretében kívánunk megvizsgálni, hogy az Erasmus+ mobilitásoknak milyen hatása van általában az iskola életében. A válaszadók a szokásos ötfokozatú skálán jelezték egyetértésük mértékét. Az eredmények nagyon meggyőzőek, hiszen az átlag szinte valamennyi esetében 4,00 fölött van. Legkevésbé abban játszanak szerepet a külföldi szakmai gyakorlatok, hogy az oktatók felkészítsék tanulóikat a szakmai versenyekre (4,0), és azon a tanulók magas helyezést érjenek el (3,97). Ez nem is meglepő, hiszen a két tevékenységnek teljesen más a célja, gyakran a célcsoportja is. Az iskola presztízsének növelésében már jelentősebb szerepe van az Erasmus+ mobilitásoknak (4,38).

A legnagyobb mértékben azonban az oktatók és a tanulók készségeinek fejlődéséhez járulnak hozzá a mobilitások, ráadásul többféle készség fejlődéséhez is: szakmaspecifikus (4,49), transzverzális (4,54), idegen nyelvi (4,54), interkulturális (4,59). Ezen készségek, különösen az első három, kiemelkedően fontosak abban, hogy mind az oktatók, mind a tanulók szakmai teljesítménye növekedjen, ami pozitívan hat vissza az egész intézmény teljesítményére, és ez által az intézmény munkakultúrájára és az intézmény megítélésre.

Az Erasmus+ mobilitások segítik a tanulóinkat, hogy magas helyezést érjenek el a szakképzési kiválósági versenyeken.	3,97
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak abban, hogy felkészítsük tanulóinkat a szakképzési kiválósági versenyekre.	4,00
Az Erasmus+ mobilitások az iskolai tevékenységekre irányítják a helyi média figyelmét.	4,05
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak a tanítás minőségbiztosításában.	4,19
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak a helyi oktatási piacon.	4,38
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak abban, hogy növelni tudják tanulóik és tanáraik szakmaspecifikus készségeit.	4,49
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak a tanulók, a tanárok és egyéb kollégák kompetenciáinak és transzverzális készségeik fejlesztésében.	4,54
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak a tanulók, a tanárok és egyéb kollégák idegen nyelvi készségeik fejlesztésében.	4,54
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak a tanulók, a tanárok és egyéb kollégák interkulturális készségeik fejlesztésében.	4,59
Az Erasmus+ mobilitások fontos szerepet játszanak az iskolájuk életében.	4,73

3. sz. táblázat: Az Erasmus+ mobilitások szerepe az iskola életében

Összegzés

A kutatás néhány részletének eredményei azt bizonyítják, hogy a szakképzésben tanuló diákok Erasmus+ mobilitásai jelentős hatással vannak a szakképzés szereplőire és az intézményben folyó tanítási folyamatokra. A külföldi szakmai gyakorlatokon résztvevő tanulók kompetenciái, függetlenül a kompetenciaterülettől, szinte valamennyi esetben jelentős mértékben vagy annál jobban fejlődtek. Az is kimutatható volt, hogy szignifikáns különbség van a mobilitáson részt vett és részt nem vett tanulók kompetenciáinak fejlődése között az előbbiek javára, aminek következtében a külföldi szakmai gyakorlati tapasztalattal rendelkező tanulók jobb eredményeket érhetnek el a tanulmányaik során, sőt tanulmányaik befejezése után nagyobb lehetőséggel indulhatnak a munkaerőpiacon – ezt azonban további kutatásokkal kell igazolni. Bár sokkal kevésbé, de a tanulói mobilitások jótékony hatással bírtak az oktatói testületre is. Az oktatók esetében a hatás leginkább az attitűdben nyilvánul meg, ami közvetetten bár, de hosszú távon pozitívan hat a tanítási-tanulási folyamatra. A mobilitásnak a tanítási-tanulási folyamatra a kérdőív által is mért hatásai is vannak, noha ez is közepes mértékű. Amikor azonban az Erasmus+ programok szerepéről kérdeztük a válaszadókat, nyilvánvalóan azt jelezték, hogy azok jelentős mértékben vagy még erősebb mértékben gyakorolnak pozitív hatást az intézményre és a szakképzés szereplőire; ez pedig megkérdőjelezhetetlenül jelzi az Erasmus+ programok, azon belül is a mobilitások jótékony hatását a hazai szakképzésre.

MI A SIKERES TANULÁSI CÉLÚ MOBILITÁSOK TITKA?

BEVEZETÉS: A SEKCIÓ TÉMÁJÁNAK INDOKOLTSÁGA, IDŐSZERŰSÉGE ÉS RELEVANCIÁJA

A jelenleg érvényben lévő európai és hazai szakképzési/szakképzés-fejlesztési szakmapolitikai dokumentumok nagy jelentőséget tulajdonítanak a szakképzés nemzetköziesítésének, azon belül is a nemzetközi mobilitásnak, annak, hogy a tanulók megismerhessék és megtapasztalhassák a nemzetközi tanulási célú mobilitást. Európai szinten a nemzetközi mobilitás jelentőségét és ösztönzésének szükségességét hangsúlyozza a 2020 novemberében elfogadott, **a fenntartható versenyképességet, társadalmi méltányosságot és rezilienciát célzó szakképzésről szóló új európai jogszabály – tanácsi ajánlás**.¹⁵

Az uniós szakképzési politika megújításának egyik alappillére a szakképzés vonzerejének növelése a szakképzésben részt vevők számára, amelynek egyik eszközeként a tanácsi ajánlás a nemzetközivé válást, valamint a tanulóknak és az oktatóknak az Erasmus+ program által kínált mobilitási lehetőségek bővítését jelöli meg, 2025-ig elérendő célértéket is meghatározva, miszerint uniós szinten „a szakképzésben résztvevő tanulók 8%-a részesüljön külföldi tanulási célú mobilitásban”.

Hazai szinten, a szakképzés magyarországi fejlesztésének alapjául szolgáló Szakképzés 4.0 stratégia¹⁶ önálló fejezetet szán a szakképzés-fejlesztés nemzetközi aspektusainak. A dokumentum szerint a magyar szakképzés fejlesztésének fontos eleme a nemzetközi együttműködéseknek, a tanulók és az oktatók mobilitásának fejlesztése a szakképzésben.

Nem elegendő azonban csak a tanulási célú mobilitási lehetőségeknek és az abban résztvevők számának a növelése. Alapvető fontosságú a tanulási célú mobilitások minőségének a biztosítása és folyamatos javítása is, mivel ez ösztönözheti a tanulókat és az oktatókat a kiutazásra. Ezt a célt szolgálják a mobilitási tevékenységeket végrehajtó szervezetek számára meghatározott ún. Erasmus+ minőségbiztosítási szabályok¹⁷, amelyeket ezeknek a szervezeteknek be kell tartaniuk annak érdekében, hogy biztosítsák a jó mobilitási tapasztalatokat és az elvárt tanulási eredmények elérését minden résztvevő számára. Emellett fontos a mobilitási tevékenységek eredményeinek beépítése a szervezeti működésbe, mert ez elősegítheti az új, innovatív szervezeti gyakorlatokat, és így javíthatja az oktatási–képzési munka színvonalát.

15 EUR-Lex - 32020H1202(01) - EN - EUR-Lex (europa.eu)

16 Innovációs és Technológiai Minisztérium (2019). Szakképzés 4.0 A Szakképzés és Felnőttképzés Megújításának Középtávú Stratégiája, a Szakképzési Rendszer Válasza a Negyedik Ipari Forradalom Kihívásaira. szakkepzes_40pdf-1590612271838.pdf (ikk.hu), V. fejezet

17 Erasmus Quality Standards - mobility projects - VET, adults, schools <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/erasmus-quality-standards-mobility-projects-vet-adults-schools>

A SZEKCIÓ SZAKMAI TARTALMA, CÉLJA ÉS MUNKAMÓDSZERE

Az Erasmus+ minőségbiztosítási szabályokhoz kapcsolódóan négy, a tanulási célú mobilitások minőségét alapvetően meghatározó sikertényezőt lehet azonosítani: 1) *Mobilitásban résztvevők felkészítése*, 2) *Szerződéskötés a fogadó partnerrel, résztvevőkkel, közreműködőkkel*; 3) *Tanulási eredmények alkalmazása a mobilitási munkaprogramokban (meghatározás, mérés-értékelés, beszámítás)*; 4) *Erasmus+ mobilitások beépítése a szakképző intézmények minőségirányítási rendszerébe*.

A tanulmány célja a fenti sikertényezőkhöz kapcsolódóan a sikeres Erasmus+ projekteket megvalósító intézmények tapasztalatainak megosztása. A tanulmányt megalapozó szekció az egymástól tanulásra épült, az alkalmazott World Café – Világkávéház – módszer egy olyan módszer, amelynek során a résztvevők kis csoportokban, tartalmas beszélgetések keretében megosztják egymással gondolataikat, tapasztalataikat és véleményüket.

A MOBILITÁSBAN RÉSZTVEVŐK FELKÉSZÍTÉSE

A Közép-magyarországi Agrárszakképzési Centrum tanügyigazgatási referense, Dr. Barnáné Szatmári Ildikó vezetésével megvalósuló asztalbeszélgetések során az intézményi jógyakorlat bemutatásához csatlakozva a résztvevők megállapították, hogy a mobilitás sikeréhez elengedhetetlen az abban résztvevők alapos felkészítése, mind a kísérő tanároké, mind a tanulóké, mind az érintett szülőké. A felkészítés részét képezi a célszámra való nyelvi felkészítés, az informatikai, a kulturális és a szociális felkészítés. A célszámra való nyelvi felkészítés magában foglalja egyrészt a hétköznapi életszerű helyzetekben használt szókinccs, másrészt a szakmai gyakorlathoz kapcsolódó alapanyagok, cselekvések és instrukciók elsajátítását és gyakorlását. Az informatikai felkészítésen azt értjük, hogy mind a tanulókat, mind szüleiket fel kell készíteni a média biztos kezelésére, a kapcsolattartás eszközeinek ismertetére és megfelelő használatára. Ezen kívül a tanulóknak meg kell ismeri az Eurypass önéletrajz, a digitális munkanapló és portfólió készítését.

A tanulók kulturális felkészítése csökkentheti az ún. 'culture shock'-ot, amely magában foglalja az országismeretet, a küldő országétól eltérő viselkedési szabályokat, a kulturális különbségeket és az irántuk tanúsított toleranciát, valamint a sztereotípiákat. Noha a szociális felkészítés rendkívül fontos sikertényező, sok intézmény kihagyja ezt a lépést a felkészítés során. A szociális felkészítés egyik legfontosabb része a csapatépítés közösségépítő és bizalmi gyakorlatokkal, a mobilitás idején használandó csoportok kialakításával, figyelembe véve a tanulók egymással kialakult kapcsolatrendszerét és a pszichológus tanácsait. A felkészítés során ki kell alakítani a kiutazás idejére szükséges közös elvárás- és szabályrendszert, figyelmet fordítva a tolerancia, az együttműködés és a konfliktuskezelés lehetőségei. Ugyanakkor nagyon lényeges, hogy felkészítsük a tanulókat a honvággyal való megküzdés módszereire, feltárjuk a repülő utazással kapcsolatos szorongásokat és csökkentjük azokat, valamint biztosítsunk a tanulóknak egészségügyi és balesetvédelmi felkészítést is.

Mivel nem minden intézményben azonos a kiutazni vágyó tanulók felkészültségi szintje, így egyes elemekre érdemes nagyobb vagy kisebb hangsúlyt helyezni a helyi adottságok szerint. Minden résztvevő megállapította azonban, hogy fontos tényező a kísérőtanár személye, aki erősíteni tudja a meglévő motivációt, stabil, biztonságos légkört teremt a mobilitás idejére, felelősséget vállal, és alapos nyelvi készségekkel rendelkezik.

SZERZŐDÉSKÖTÉS A FOGADÓ PARTNERREL, RÉSZTVEVŐKKEL, KÖZREMŰKÖDŐKKEL

Az asztalgazda, Andrej Éva, a Gyulai SZC Székely Mihály Technikum, Szakképző Iskola Erasmus koordinátora intézményük gyakorlatának megosztása után a résztvevők tapasztalatait gyűjtötte össze. Arra a következtetésre jutottak, hogy a mobilitási projekt biztonságos és minőségi megvalósítása szempontjából fontos, hogy írásban rögzített szerződésekkel rendelkezünk. Ezeknek a dokumentumoknak különböző típusa van, attól függően, hogy kik az együttműködő partnerek. Ez alapján a következő főbb szerződéstípusokat határozták meg: Ösztöndíj megállapodás, Learning agreement, Szerződés a pályázat megvalósításában résztvevőkkel és Szolgáltatói szerződések.

1) Ösztöndíj megállapodás

Az **ösztöndíj megállapodás** az a dokumentum, amelyet a küldő szervezetnek minden, a mobilitásban résztvevő személlyel meg kell kötnie. Ez a megállapodás meghatározza a résztvevőnek nyújtott pénzügyi támogatást és a mobilitás jogi kereteit. Az ösztöndíj megállapodást célszerű akkor megkötni, amikor a fogadó partnertől rendelkezünk befogadó nyilatkozattal, amely garantálja, hogy vállalják a képzés vagy program megvalósulását. A résztvevő és a küldő intézmény közötti megállapodásba mintát biztosít a Tempus Közalapítvány, melyet kiegészítve érdemes belefoglalni minden olyan konkrét feladatot, amely szükséges a megvalósításhoz, és amely számonkérhetővé teszi a felektől a teljesítést. Ilyen kiegészítés lehet a biztosítás beszerzésének felelőssége és határideje, az Európai egészségbiztosítási kártya meglétének bemutatása, a kapcsolattartás módja és rendszeressége, a mobilitás előtti, közbeni és az azt követő feladatok, felelősök és határidők. Csoportos mobilitás esetén lehet csoportos ösztöndíj megállapodást is kötni.

2) Learning agreement

A **tanulási (képzési) megállapodás (Learning agreement)** a mobilitási tevékenység szakmai megvalósulásának az alapidokumentuma. Ez egy háromoldalú megállapodás, amely a küldő intézmény, a fogadó intézmény és a résztvevő között jön létre. A tanulási megállapodás meghatározza a tanulási mobilitás várható eredményeit, azok elérésének módját, valamint a résztvevő, a küldő szervezet és a fogadó szervezet feladatait és felelősségét. Ez a dokumentum szükséges a minőség biztosításához és az átláthatóság és a bizalom megteremtéséhez a mobilitási tevékenységben résztvevő három fél között. A tanulási megállapodás melléklete lehet a mobilitási program teljesítésének igazolására szolgáló tanulási megállapodás-kiegészítő, amely igazolja, hogy a tevékenység a tervek szerint zajlott. A tanulási megállapodás-kiegészítés nem kötelező, ha más kiadott dokumentáció is megfelel ugyanezeknek a követelményeknek, pl. Europass mobilitási igazolvány, amely a mobilitási időszak során elért tanulási eredmények rögzítésére szolgál.

A Tempus Közalapítvány sablonjának a használata nem kötelező a tanulási megállapodásokhoz, a pályázó dönthet úgy, hogy módosítja a sablont, ha ez javítja tevékenységei minőségét.

3) Szerződés résztvevőkkel

A szervezési költség terhére a pályázó intézmény vezetője megbízási szerződést köthet a projekt menedzselésében közreműködőkkel és minden olyan oktatóval, aki valamiféle munkával hoz-

zárjával a támogatás felhasználásának folyamatához, pl. felkészítést tart a diákoknak, elkészíti a szerződéseket és megállapodásokat, kezeli a keletkező számlákat és dokumentumokat. A megbízási szerződéseknek tartalmazni kell a konkrét feladatokat, a határidőket, a teljesítés kritériumait, azok igazolásának módját és a díjazás mértékét.

4) Szolgáltatói szerződések

A projekt megvalósításának gyakorlati vonatkozásaiban a kedvezményezett intézmények szolgáltatásokat kaphatnak (pl. utazási, elszállásolási szolgáltatások) más szervezetektől, a pályázó szervezetnek azonban felügyelni, ellenőrizni kell a tevékenység tartalmát, minőségét és eredményeit. A kedvezményezett és a szolgáltató közötti hivatalos megállapodásnak a következő elemeket kell tartalmaznia: az elvégzendő feladatok, a minőségellenőrzési mechanizmusok, a nem megfelelő vagy elmulasztott teljesítés következményei, valamint a megállapodás szerinti szolgáltatások visszamondása vagy átütemezése esetén alkalmazandó rugalmassági mechanizmusok, amelyek biztosítják a kockázatok igazságos és kiegyensúlyozott megosztását előre nem látható események esetén. A pályázó szervezet minden esetben felelős marad a megvalósított tevékenységek eredményeiért és minőségéért, függetlenül más szervezetek bevonásától.

TANULÁSI EREDMÉNYEK ALKALMAZÁSA A MOBILITÁSI MUNKAPROGRAMOKBAN

Hidas Éva, a Nyíregyházi SZC Wesselényi Miklós Technikum és Kollégium igazgatóhelyettese volt a vezetője azoknak a csoportmunkáknak, amelyek a tanulási eredményeknek a mobilitási munkaprogramban való alkalmazásával foglalkoztak. Megállapításukat három szempont köré építették: 1) *A tanulási eredmények meghatározása, munkaprogram kialakítása*; 2) *Mérés-értékelés*; 3) *A megszerzett tanulási eredmények beszámítása*.

1) A tanulási eredmények meghatározása, munkaprogram kialakítása

A munkaprogram kialakításakor az érintettek elvárásait és a kínálatot kell közelíteni egymáshoz, azaz a célcsoport, az intézmény és a duális partner elvárásait a külföldi partner kínálatához. A küldő intézmény minden szakmánál kijelöli a KKK-k azon tanulási eredményeit, amelyeknek

vagy egy részüknek az elsajátítását várják az adott mobilitás során. A külföldi képzőhellyel történő egyeztetés után meghatározzák, hogy melyek lesznek a KKK-ból kiválasztott azon tanulási eredmények, amelyekhez a külföldi képzőhely biztosítani tudja a feltételeket. A tanulói munkaszerződéssel rendelkező tanulók esetében a duális partnerrel is megtörténik az egyeztetés.

Az elérendő tanulási eredményeket a 4 deskriptor (képesség, ismeret, attitűd, önállóság) mentén készítik el. Az elért tanulási eredmény kapcsolódhat a tanuló szakmai vizsgájához készítendő portfólió követelményeihez, a nyelvi és a kulturális elvárásokhoz is.

2) Mérés-értékelés

A tanulók a külföldi szakirányú oktatás során munkanaplót/portfóliót/blogot vezetnek. A fenntarthatóságot szem előtt tartva ezek felhő alapú dokumentumok, és digitális formában kerülnek kitöltésre. Így az itthoni szakmai oktató is nyomon tudja követni a meghatározott munkaprogramban történő előrehaladást. A tanulási eredmény táblákhoz értékelőlapok készülnek, amelyeken minden elérendő tanulási eredmény elsajátított szintjét minősíti a külföldi mentor, a kísérőtanár, a szakmai oktató. Az értékelésen a tanulók és oktatóik megbeszélnek az elsajátított deskriptorok szintjét.

3) A megszerzett tanulási eredmények beszámítása

A mobilitásból hazaérve a tanulók éves teljesítményébe beszámít(hat)juk a tanulási eredmény alapú értékelés eredményét. Az értékeléseket a szakmai programnak megfelelően érdemjeggyé váltva érvényesíti az adott tantárgyat oktató az elektronikus naplóban.

Amennyiben a portfólióba beilleszthető munkaprogramot alakítunk ki, a tanulási eredmények bekerülhetnek a résztvevő portfóliójába, amely része lehet a szakmai vizsga projektfeladatának is. A résztvevők Europass mobilitási igazolványt kapnak, amely a későbbi munkavállalásuknál segítheti az elhelyezkedésüket. A mobilitás során az összefüggő szakmai gyakorlat teljesítése is megvalósítható: a tanulók a nyárra előírt óraszámnak megfelelő időtartamú mobilitáson vesznek részt.

A kedvezményezett szervezeteknek az oktatói mobilitási tevékenység eredményeit is be kell építeniük a napi működésükbe annak érdekében, hogy azok a szervezet egészének, a munkatársaknak és a tanulóknak a javát szolgálják.

ERASMUS+ MOBILITÁSOK BEÉPÍTÉSE A SZAKKÉPZŐ INTÉZMÉNYEK MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI RENDSZERÉBE

Az asztalgazda, Bánné Gulyás Katalin, a Nyíregyházi SZC Wesselényi Miklós Technikum és Kollégium, igazgatója konkrét példákkal illusztrálva bemutatta, hogy az intézményi Erasmus Tervükben (a nemzetköziesítési stratégiájukban) megfogalmazott célokkal összhangban a minőségirányítási rendszerük mely elemeibe és hogyan építették be az Erasmus+ mobilitásokat.

Az intézmény a Minőségpolitikájában a küldetésre és a jövőképre helyezte a hangsúlyt. Az iskola küldetése: „Szervezeti kultúránk része a határainkon túl nyúló kapcsolatrendszerünkön alapuló nemzetköziesítés, amelynek biztosítéka az Erasmus+ szakképzési akkreditációnkkal megvalósuló tanulói és oktatói mobilitások.” Az iskola jövőképe: „A szakképzésben a mobilitás oktatóink és tanulóink életének szerves része. A küldetésben és jövőképben megfogalmazott nemzetköziesítési elemek konkrét stratégiai és minőségcélokban is megjelenítésre kerültek.

Az oktatói teljesítményértékelési rendszert a Szakmai tapasztalat és az Innovációs tevékeny-

ség értékelési területen egészítették ki a nemzetközi tevékenységgel kapcsolatban. Az intézményi indikátorok közé a nemzetközi mobilitási tevékenységgel kapcsolatos indikátorokat emeltek be, pl. mobilitási programokban résztvevők aránya az érintett tanulók és oktatók számához viszonyítva, nemzetközi partnerkapcsolatok száma. A partneri igény- és elégedettségmérés kérdéseit is kibővítették a mobilitási tevékenységhez kapcsolódó kérdésekkel. A nemzetközi mobilitások sikeres és eredményes megvalósítása érdekében a folyamatszabályozott tevékenységek között is célszerű az Erasmus+ mobilitások megszervezési folyamatát megjeleníteni.

ÖSSZEZÉS

A szekció résztvevői közül csak néhány intézmény képviselőjének volt információja arról, hogy az általa képviselt szervezetben beépítették-e az Erasmus+ elemeket az intézményi MIR-be, annak ellenére, hogy ezzel javítani lehetne egyrészt az Erasmus+ mobilitások minőségét, másrészt általában az intézmény eredményességét. A jelen tanulmányban az Erasmus+ mobilitási programok négy sarkalatos pontjára tértünk ki, és ezen lényeges szempontokhoz kívántuk az ötleteket, javaslatokat és más intézményekben már kipróbált és bevált jógyakorlatokat összegyűjteni, ezzel is segítve a pályázókat, hogy minél sikeresebben és hatékonyabban valósíthassák meg Erasmus+ programjaikat.

GYAKORLATI MEGOLDÁSOK AZ ERASMUS+ PROGRAM PRIORITÁSAINAK BEÉPÍTÉSÉRE

BEVEZETÉS

Az Európai Bizottság minden évben megjelenteti az Erasmus+ program pályázati útmutatóját, melyben közzéteszi a program feltételeit többek között a prioritásokat is. Ebben a fejezetben a 2022. december 21-én megjelent útmutatóban megjelölt prioritások kerülnek bemutatásra.¹⁸ Az Erasmus+ program prioritásai: a befogadás és sokszínűség, a digitális átállás, a környezetvédelem és az éghajlatváltozás elleni küzdelem, a demokratikus életben való részvétel, a közös értékek és a polgári szerepvállalás, melyeket be kell építeni a pályázatokba. A fejezet célja, hogy olyan, a gyakorlatban megvalósítható vagy már megvalósított példákat és mintákat mutasson be, amelyekből a résztvevő intézmények profitálni tudnak.

BEFOGADÁS ÉS SOKSZÍNŰSÉG

A program valamennyi tevékenysége keretében az esélyegyenlőség, az egyenlő hozzáférés, a befogadás, a sokszínűség és a méltányosság előmozdítására törekszik. Az említett elvek érvényre juttatását az inklúziós intézkedésekről szóló keretrendszer, azaz az Erasmus+ és az Európai Szolidaritási Testület program által felölelt inklúziós intézkedések 2021–2027-re vonatkozó keretéről szóló dokumentum tárgyalja.¹⁹ A 4. cikk szerint: „A kevesebb lehetőséggel rendelkező résztvevők támogatására olyan mechanizmusoknak kell rendelkezésre állniuk, amelyek a kevesebb lehetőséggel rendelkező résztvevőknek a programokban való részvételük előtti, alatti és utáni megfelelő felkészítését és támogatását célozzák.”²⁰

A kevesebb lehetőséggel rendelkező személyek az Európai Bizottság által készített Végrehajtási iránymutatások az Erasmus+ és az Európai Szolidaritási Testület befogadási és sokszínűségi stratégiájához²¹ c. dokumentumban kerültek meghatározásra. Ide tartoznak a fogyatékossgal élő vagy az egészségügyi problémákkal küzdő személyek; az oktatási és képzési rendszerekkel kapcsolatos akadályokba ütközők; a kulturális különbségekkel rendelkező egyének; a társadalmi, gazdasági és/vagy földrajzi gazdasági akadályokkal küzdők; a hátrányos megkülönböztetéshez kapcsolódó akadályokba ütköző személyek. A fenti tényezőket javasolt megvizsgálni a résztvevő intézmények által bevonni kívánt személyek esetében, és törekedni kell arra, hogy a résztvevők között legyenek a fenti szempontoknak megfelelő személyek is.

18 Pályázati útmutató magyar nyelven: https://erasmusplusz.hu/erasmusplus_palyazati_utmutato_hu_2023.pdf, pályázati útmutató angol nyelven: https://erasmusplusz.hu/erasmusplus_palyazati_utmutato_en_2023.pdf

19 Az Erasmus+ és az Európai Szolidaritási Testület program által felölelt inklúziós intézkedések 2021–2027-re vonatkozó keretéről: (<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/commission-decision-framework-inclusion-2021-27>) Brüsszel, 2021.10.22. C (2021) 7493 final

20 Az Erasmus+ és az Európai Szolidaritási Testület program által felölelt inklúziós intézkedések 2021–2027-re vonatkozó keretéről: (<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/commission-decision-framework-inclusion-2021-27>) Brüsszel, 2021.10.22. C (2021) 7493 final, 4. oldal

21 EURÓPAI BIZOTTSÁG, Oktatásügyi, Ifjúságpolitikai, Sportügyi és Kulturális Főigazgatóság, Európai Bizottság, B-1049 Bruxelles/Brussel <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/implementation-guidelines-erasmus-and-european-solidarity-corps-inclusion-and-diversity-strategy>

GYAKORLATI BEÉPÍTÉSI LEHETŐSÉGEK

1) Esélyegyenlőségi támogatások

Esélyegyenlőségi támogatásokat igényelhetnek szervezetek és intézmények, de ilyen típusú támogatások közvetlenül a résztvevőknek is nyújthatók. Azok a szervezetek vehetik igénybe, amelyek kevesebb lehetőséggel rendelkező résztvevőket vonnak be projektbe. A költségeknek a mobilitási tevékenységekhez kell kapcsolódniuk. A támogatások finanszírozási mechanizmusa az egységköltség-hozzájárulás: a támogatási szabályok szerint az intézmények az ilyen résztvevők száma alapján 100 EUR-t kaphatnak résztvevőnként.

Maguk a résztvevők is kaphatnak esélyegyenlőségi támogatást. Ide tartoznak a kevesebb lehetőséggel rendelkező résztvevőkhöz és az őket kísérőkhöz közvetlenül kapcsolódó járulékos költségek (pl. az utazással és a tartózkodással kapcsolatos költségeket, amennyiben ezen résztvevőkre nem igényelték támogatást az „Utazás” és az „Egyéni támogatás” költségvetési kategóriákon keresztül). Ennek a támogatásnak a finanszírozási mechanizmusa a ténylegesen felmerült költségek; a támogatási szabályok szerint a pályázónak a kérelmet meg kell indokolnia, a nemzeti irodának pedig jóvá kell hagynia.²² A résztvevőknek olyan plusz támogatást is nyújthatnak a mobilitások megvalósításához, amely segíti a mobilitásban való részvételüket, pl. közlekedési költség megtérítése, ha speciális szállításra van szükségük, munkaruha vásárlása a szakmai gyakorlatra, speciális étkezési igények biztosítása.

2) Bizalom elnyerése

A kevesebb lehetőséggel rendelkező résztvevők családi hátterük vagy életkörülményük miatt nehezebben szánják rá magukat, hogy néhány hétre külföldre utazzanak. A szülőket és a tanulókat is meg kell győzni arról, hogy ez a lehetőség milyen előnyöket jelenthet a számukra. A kísérőtanár lehetőség szerint az az oktató legyen, akiben megbíznak a tanulók és a szülők. A bizalom kiépítésében napi ügyek intézése is segíthet, pl. a kiutazáshoz szükséges Európai Uniói TAJ kártya igénylésére elkíséri a diákokat és/vagy szülőket, segít email címet készíteni,

²² Pályázati útmutató magyar nyelven: https://erasmusplusz.hu/erasmusplus_palyazati_utmutato_hu_2023.pdf,
pályázati útmutató angol nyelven: https://erasmusplusz.hu/erasmusplus_palyazati_utmutato_en_2023.pdf
a 2021.12.21-én kiadott alapján

segítséget nyújt OLS rendszerbe való belépésben és az EU Survey kitöltésében, vagy szükség esetén egy iskolai digitális eszköz kölcsönadásával támogatja a tanulók a nyelvi felkészülését és a családdal való kapcsolattartást.

3) Fogadó partnerek felkészítése

A kevesebb lehetőséggel rendelkező tanulók viselkedése, szocializáltsága is eltérhet másokétól, esetleg teljesítményükben, feladatfelfogásukban is lehet különbség. Fontos, hogy a tanulók megérkezése előtt a fogadó partnereket készítsük fel az előre látható nehézségekre.

4) Pozitív diszkriminációban részesítés

A tanulók és/vagy az oktatók számára meghirdetett lehetőségek esetében előnyben részesítjük a kevesebb lehetőséggel rendelkezőket. A kiválasztási szempontoknál javasolt beépíteni a fenti szempontokat, és előrébb rangsorolni, vagy plusz pontokkal jutalmazni azokat a jelentkezőket, akik megfelelnek a kevesebb lehetőség valamelyik feltételének. Természetesen mérlegelni mindig szükséges, hogy a jelentkező mobilitása nem jelent-e a küldő intézmények túl nagy kockázatot.

5) Disszemináció során pozitív példák bemutatása

A mobilitás után a résztvevő diákok mutassák be a saját szemszögükből az általuk végzett tevékenységeket és feladatokat. Sok esetben az önbizalomhiány is nagy szerepet játszik, hogy a kevesebb lehetőséggel rendelkező tanulók nem vesznek részt a mobilitási tevékenységekben. Bemutatva saját fejlődésüket, problémáikat és azok megoldását, a tanulók testközelbe tudják hozni a többi tanuló számára a mobilitás nyújtotta lehetőséget, ami hatékony motiváló tényező lehet.

6) Fogadó iskolává válás

A nemzetközi diákcsoportok fogadása elfogadóbbá teszi a tanulókat. A partneriskolák, testvériskolák diákjainak fogadása jól támogatja az inklúziós folyamatokat. A közös programokon a diákok megismerik egymást, gyakorolják az idegen nyelvet, és könnyebben túllépnek a sztereotípiákon; ráadásul a hosszú távú kapcsolatokban a személyes barátságok kialakulásával a másságot is jobban el tudják majd fogadni.

7) Kiutazók közötti közösség kialakítása

Rendkívül hasznos a kiutazó csoport számára egy bentlakásos felkészítést szervezni, akár csak egy közös éjszakával kollégiumban. Ebben az esetben a kinti helyzet rövid modellezése valósítható meg.

DIGITÁLIS ÁTÁLLÁS

A digitális oktatási cselekvési terv (2021–2027) az Európai Unió megújított szakpolitikai kezdeményezése, amely meghatározza a magas színvonalú, inkluzív és hozzáférhető európai digitális oktatás közös jövőképét, és amelynek célja, hogy támogassa a tagállamok oktatási és képzési rendszereinek a digitális korhoz való hozzáigazítását.²³ A program támogatja a nagy teljesítőképességű digitális oktatási ökoszisztéma fejlesztésének előmozdítását azáltal,

²³ Digitális oktatási cselekvési terv (2021–2027)

<https://education.ec.europa.eu/hu/focus-topics/digital-education/action-plan>

hogy minden oktatási és képzési intézményben kapacitást és kritikus hozzáállást alakít ki arra vonatkozóan, hogy miként lehet kiaknázni a digitális technológiák kínálta lehetőségeket az oktatás és a tanulás valamennyi szintjén és szektorban, valamint hogyan lehet az oktatási intézmények digitális átállási terveit kidolgozni és végrehajtani.

A program támogatja azokat a pályázattípusokat, amelyek célja a digitális készségek és kompetenciák fejlesztése a társadalom minden szintjén és mindenki számára. A középpontban a mindennapi élethez elengedhetetlen, az algoritmusokkal teli világban való eligazodást, valamint a civil társadalomban és a demokráciában való teljes körű részvételt lehetővé tevő alapfokú és haladó szintű digitális készségek és a digitális jártasság előmozdítása áll. A két prioritási terület támogatása érdekében a Bizottság létre fogja hozni az Európai Digitális Oktatási Platformot²⁴, amely megerősíti a digitális oktatás területén megvalósuló uniós szintű együttműködést és tapasztalatcserét. Európai Digitális Oktatási Platform létrehozása jelenleg tervezés alatt áll, még nem működik.²⁵

Az intézmények digitalizációját támogatja egy már működő európai uniós eszköz a SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies).²⁶ A SELFIE ingyenes, egyszerűen használható, személyre szabható eszköz, amely segítséget nyújt abban, hogy az oktatási intézmények felmérjék, hol tartanak a digitális kor kívánalmainak megfelelő tanítás terén. A SELFIE for TEACHERS online eszköz abban segíti a tanárokat, hogy felmérjék és kiértékeljék, miképpen használhatnak digitális eszközöket és technológiákat munkájuk során.²⁷ A regisztráció után minden oktató elvégezheti a tesztet, és tájékozódhat saját kompetenciáiról.

GYAKORLATI BEÉPÍTÉSI LEHETŐSÉGEK

A digitalizáció számos ponton építhető be a projektbe. Felsorolunk néhányat azok közül a lehetőségek közül, amely esetekben a digitális felületek használat megkönnyíti a munkánkat – a projekt tervezéstől a befejezéséig.

- A mobilitás előtt a tanulói és oktatói jelentkezéseket pl. Google Űrlapokon kérjük, amely Excel táblázatban összesíti az adatokat. Lehetőség van dokumentumok becsatolására és feltöltésére is, így egy komplex online adatbázist tudunk kialakítani. Készíthetünk digitális formában tájékoztató anyagokat a felkészítéshez, és ezeket meg is oszthatjuk a jelentkezőkkel.
- A kiutazás előtt szükséges megbeszéléseket a fogadó partnerekkel, a résztvevőkkel és a szülőkkel online is meg lehet tartani. A közösségi médiaplatformokon külön csoportokat hozhatunk létre, ami könnyebbé teszi a kommunikációt a mobilitás teljes időszaka alatt.
- A projekt adminisztrációjához is sok segítséget nyújt, ha digitális felületeken dolgozunk. Előre kialakíthatunk sablonokat, amelyeken digitálisan tudjuk tárolni a teljes dokumentációt. Létrehozhatunk közös felhőalapú tárhelyeket, mely a teljes dokumentáció tárolására alkalmas, és több személy számára hozzáférhető.
- A tanulók idegen nyelvi szintjének és nyelvtudásuk fejlődésnek felmérésére alkalmazhatjuk

24 Európai Digitális Oktatási Platform:
<https://education.ec.europa.eu/hu/focus-topics/digital-education/action-plan/action-14-european-digital-education-hub>

25 2023. október 20.

26 <https://education.ec.europa.eu/hu/selfie>

27 <https://education.ec.europa.eu/hu/selfie-for-teachers>

az OLS nyelvi felületet. Amennyiben az intézmény rendelkezik e-learning felülettel, ott is kialakíthatók olyan digitális tananyagok, amelyek a nyelvi és egyéb szakmai kompetenciák fejlődését támogatják.

- A kedvezményezettek számára kötelező a Beneficiary Modul használata, amelynek használata szintén fejleszti az iskolai digitalizációt.
- A projekt teljes projektmenedzsmentjét is integrálni lehet egy digitális projektmenedzsment területre, pl. Trello felületére, amely alkalmazás használatával pontosan nyomon követhető a projekt megvalósítása.
- Az online kérdőív-szerkesztők vagy egyéb, mérés-értékelésre alkalmas applikációk segítségével jó mérőeszközöket hozhatunk létre, amelyek alkalmasak a tanulók és az oktatók kompetenciáinak a felmérésére.
- Az oktatók a mobilitás során megszerzett ismereteiket beépíthetik a digitális tananyagokba és a tanítási-tanulási folyamatba különböző alkalmazások használatával (pl. Quizziz, Socrative stb.)²⁸
- A tanulói munkanaplókat is digitalizálhatjuk, úgy, hogy online elérhetőséget alakítunk ki, így a munkanaplók egy közös tárhelyen távolról is kitölthetők és jól szerkeszthetők.
- A mobilitás célterületét hasznos előzetesen feltérképezni az online formában rendelkezésre álló információk alapján (pl. közlekedés, programok, helyi sajátosságok, gasztronómia, ünnepek, szokások).
- Rendkívül hasznos lehet előzetesen megtanítani a Google Maps használatát a tanulók és a kollégák számára. Google Helyzetmegosztás funkciójával a kísérőtanár folyamatosan nyomon követheti a kint tartózkodó diákok tartózkodási helyét.
- Disszemináció során a közösségi média oldalain oszthatunk meg hasznos és érdekes szöveges, képi és videós információkat a pályázatról, a tanulókról és az oktatókról, a mobilitási tevékenységekről, az eredményekről. Ezek lehetnek akár élő bejelentkezések is. Intézmény kialakíthat a maga számára youtube csatornát, és oda töltheti fel az informatív tartalommal rendelkező videókat.
- A tanulók a mobilitás alatt folyamatosan készíthetnek blogot, sőt vlogot is, amelyben dokumentálhatják és széles kör számára bemutatják a mobilitás egyes részleteit. A projekt disszeminációjához készített ppt-k és prezik több platformon is megoszthatók.

28 Digitális applikációk leírása mérés-értékeléshez: (VETWork, 2020-1-HU01-KA202-078760)
<https://dmc.prompt.hu/hu/resources/tools>

FENNTARTHATÓSÁG: KÖRNYEZETVÉDELEM ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ELLENI KÜZDELEM

A fenntarthatóságnak az oktatás és képzés teljes spektrumának részévé kell válnia, beleértve a tanterveket, az oktatók szakmai fejlődését, valamint az épületeket, az infrastruktúrát és a tevékenységeket. Európai zöld megállapodásról szóló közlemény jelenti az alapját Európai intézkedéseknek.²⁹ A TANÁCS AJÁNLÁSA a zöld átállást és a fenntartható fejlődést szolgáló tanulásról kimondja, hogy ennek életkortól függetlenül kell segíteni a tanulókat abban, hogy szert tegyenek a fenntarthatóbb életvitelhez szükséges ismeretekre, készségekre és attitűdökre, megváltoztassák a fogyasztási és termelési szokásokat, egészségesebb életmódot kövessenek, valamint hozzájáruljanak a gazdaság és a társadalom fenntarthatóbbá tételéhez.³⁰

A Think Twice! Ecological Sustainability in Project Management projekt foglalkozott a projektek vezetését érintő fenntarthatóság kérdéseivel, ahol több javaslatot is összegyűjtöttek.³¹ Többek között javasolták az IKT eszközök használatát, online meetingek tartását, újrahasznosított anyagok használatát, csomagolásmentességet a cateringben, nyomtatandó anyagok csökkentését és a zöld utazások előtérbe helyezését. Megjelent és magyarul is elérhető a GREEN COMP - Az európai fenntarthatósági kompetenciakeret.³²

Gyakorlati beépítési lehetőségek

A tanulók figyelmét fel kell kelteni a fenntarthatósági megoldásokra. A mobilitás alatt kaphatnak olyan, előre összeállított megfigyelési szempontokat, amelyek segítségével meg tudják figyelni a szakmai gyakorlat helyszínén olyan nézőpontból, hogy az adott ország, régió, település, intézmény vagy vállalat milyen intézkedéseket hozott a környezetünk megóvása érdekében.

Nagyon érdekes lehet a tanulók számára, ha különböző applikációkkal³³ kiszámítják az utazás ökológiai lábnyomát. Így a kiutazók szembesülnek a ténnyel, és megtanulják azt is, hogy milyen tényezőket vesz figyelembe a kalkulátor, tehát milyen területeken lehetne ezt csökkenteni. Ugyancsak ehhez kapcsolódik, hogy célszerű ún. zöld utazásokat szervezni, melyekre egyébként nagyobb utazási támogatást is biztosít az Erasmus+ pályázat.

A fenntarthatóság vonatkozhat a táplálkozásra is. A mobilitás során is célszerű regionálisan előállított élelmiszereket vásárolni, ezzel egyben megismerve a helyi gasztronómiát, valamint figyelni az élelmiszerhulladék csökkentésére. De ide sorolható az is, hogy az ételt nem eldobható tároló edényekben tartjuk.

A mobilitások során alkalmazott fenntarthatósági intézkedéseket hosszú távon beépíthetjük az egész intézmény működésbe is, így akár az öko-iskolává válást is megfogalmazhatjuk távlati célként. Egyébként pedig a fenntarthatóságot jól támogatják a korábban felsorolt digitális megoldások és gyakorlati példák.

²⁹ Európai zöld megállapodás:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hu

³⁰ Brüsszel, 2022. május 25. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/hu/pdf>

³¹ (2020-1-DE02-KA202-007458) <https://thinktwice.management/material/>

³² GreenComp, Az európai fenntarthatósági kompetenciakeret

<https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/bc83061d-74ec-11ec-9136-01aa75ed71a1>

³³ <http://www.kothalo.hu/labnyom/>; <https://okokalk.mnb.hu/>;

<https://www.igazsagosatmenet.hu/oko-labnyom-kalkulator/><https://kekbolygoalapitvany.hu/okolabnyom-kalkulator/>

TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS: RÉSZVÉTEL A DEMOKRATIKUS ÉLETBEN, KÖZÖS ÉRTÉKEK ÉS POLGÁRI SZEREPVÁLLALÁS

Az Erasmus+ program foglalkozik a polgároknak a demokratikus folyamatokban való korlátozott részvételével és az Európai Unióval kapcsolatos ismereteik hiányával is, és megkísérli leküzdeni azokat a nehézségeket, amelyek a közösségeik, illetve az Unió politikai és társadalmi életében való aktív részvétel során merülnek fel. A program támogatja az aktív polgári szerepvállalást és az etikus gyakorlatokat, és előmozdítja a szociális és interkulturális kompetenciák fejlesztését, a kritikai gondolkodást és a médiatudatosságot. Fontos, hogy a projektek a formális és nemformális tanulási tevékenységek révén lehetőséget nyújtsanak az emberek számára a demokratikus életben történő részvételre és a társadalmi és polgári szerepvállalásra.

Gyakorlati beépítési lehetőségek

A kedvezményezett intézmények a mobilitási tevékenység során összeállíthatnak szempontsorokat, amelyek a társadalmi problémák megfigyeléséhez nyújtanak segítséget. A tanulók esetében elegendő, ha az őket érintő problémákra kapnak megfigyelési szempontsört, pl. diákok helyzete, jogai, tanulási lehetőségei, szakmai gyakorlati lehetőségek, karrierlehetőségek a fogadó partnernél és/vagy az adott régióban. A szakmai gyakorlaton a diákok meg tudják figyelni a munkafeltételeket és -körülményeket, a munkakörnyezetet, a munkaidő rugalmasságát, a dolgozók jóllétét, a juttatásokat, az elvárásokat.

Bár nem közvetlenül a munkához kapcsolódik, de érdekes megfigyelési szempont lehet, hogy a szakmai gyakorlat helyszínét biztosító cég végez-e adománygyűjtést, jótékonykodik-e, biztosít-e mentorálást az új dolgozóknak, tanulási lehetőségeket a munkavállalóknak, illetve tapasztalnak-e diszkriminációt. Ezt azonban előkészítés nélkül a diákok nem tudják megfigyelni.

Egy ilyen szempontrendszer az oktatók mobilitásába is beépíthető, ők vélhetően szívesen hasonlítják össze a magyar és az adott ország oktatási rendszereit és az oktatóknak biztosított munkalehetőségeket, támogatásokat, az oktatók társadalmi elfogadottságát, viszonyukat a tanulókkal és az intézmény vezetésével, a jogokat és kötelezettségeket, a továbbképzési kötelezettségeket és lehetőségeket.

Fontos lehet a társadalmi felelősségvállalás kialakítása során a kulturális különbségekre is felhívni a figyelmet, azokra a speciális élet- és szemléletmódokra, amelyek eltérnek a hazánkétól. Lényeges a valláshoz kapcsolódó, a miénktől eltérő, országspecifikus vagy helyi szokások előzetes megismerése, ami egyben erősítheti a másik kultúra tiszteletben tartását és elfogadását.

ÖSSZEZÉS

A tanulmány a konferencia ezen szekciójában összegyűjtött jógyakorlatokra alapozva összefoglalja, hogy a 2021-2027-es programszakasz négy prioritására vonatkozóan melyek szempontokra érdemes figyelmet fordítani a pályázat tervezésekor és megvalósításakor. A tanulmányban igyekeztünk a lehetséges megoldási módok és beépíthetőségi lehetőségek hosszú listáját összeállítani, hogy ezekből a pályázók válogathassanak, és azokat saját intézményükre szabva beépíthessék a projektekbe. Reméljük, hogy sok felsorolt módszerből minden intézmény megtalálja azt a néhányat, amelyet hatékonyan tud alkalmazni a projekt megvalósítása során, és amelyek nem csak a projekt sikerességét segítik elő, hanem általuk hosszú távon a teljes szakképző intézmény működése is fejlődik.

KÜLÖNLEGES TEVÉKENYSÉGTÍPUSOK A SZAKKÉPZÉSBEN: SZAKÉRTŐK FOGADÁSA, SZAKKÉPZÉSI SZAKMAI VERSENYEKEN VALÓ RÉSZVÉTEL

A 2021-2027-es pályázati időszak több szektorban is újdonságokat hozott, így a szakképzésben két különleges tevékenységre tudnak pályázni a jogosult szervezetek. Noha az új lehetőségek pont a COVID idején jelentek meg, ennek ellenére egyre több intézmény érdeklődik a pályázati keretek adta új típusú mobilitások iránt. A téma indokoltságát jelzi, hogy a 2023. október 12-ig lezárt és értékelt projektek esetében a következőképpen alakultak az egyes tevékenységtípusok:

Tevékenység megnevezése	Létszám (fő)
Szakképzésben tanulók rövid távú tanulási célú mobilitása	1 683
Szakmai látogatás	323
Tanfolyamok és képzések	175
Szakképzésben tanulók hosszú távú, tanulási célú mobilitása (ErasmusPro)	23
Szakképzési szakmai versenyeken való részvétel	21
Meghívott szakértők	8
ÖSSZESEN	2 233

1. számú ábra: Megvalósított mobilitások a szakképzési szektorban (lezárt, értékelt projektek),
forrás: Tempus Közalapítvány

A fentiek alapján is jól érzékelhető, hogy ezek a programok még nem kellően reprezentáltak a szektorban, aminek hátterében minden bizonnyal ezen tevékenységek újdonsága áll. Jelen tanulmány élja, hogy feltérképezze, milyen pozitív hatással lehetnek ezek az új tevékenységek a megvalósító intézményekre, így motiválva a résztvevő szervezetek képviselőit arra, hogy tegyenek előrelépéseket, és ne féljenek a kevésbé ismert lehetőségektől.

MEGHÍVOTT SZAKÉRTŐK

Az Erasmus+ program pályázati útmutatója³⁴ részletesen ismerteti a két tevékenységtípus fogalmát, ami elengedhetetlen a téma mélyebb megértéséhez. A meghívott szakértőkkel kapcsolatosan a következőket írja: „A szervezetek/intézmények oktatókat, tanárokat, szakpolitikai szakértőket és egyéb képzett szakembereket hívhatnak meg külföldről azzal a céllal, hogy azok közreműködjenek a fogadó szervezeten belül a tanulás, az oktatás és a képzés fejlesztésében. A meghívott szakértők például képzést biztosíthatnak a fogadó szervezet/intézmény munkatársai/szakemberei/oktatói számára, új oktatási módszereket szemléltethetnek, vagy segíthetnek a bevált szervezési és irányítási gyakorlatok átadásában.”

A szakértők 2 és 60 nap közötti időtartamot tölthetnek a fogadó intézményben a program

34 https://erasmusplusz.hu/erasmusplus_palyazati_utmutato_hu_2023.pdf

megvalósításán, amely tevékenységet a kedvezményezett a saját Erasmus+ támogatásából finanszírozza. Ez az eddigi projektekhez képest szokatlan megoldás, így nem véletlen, hogy ezzel kapcsolatosan sok kérdés felmerült a workshopon. A legtöbb pályázó Magyarországon költségvetési szerv jogi státuszban működik, így a Magyar Államkincstárnál vezetett számlával rendelkezik, az Erasmus+ programban résztvevőknek pedig ösztöndíjat fizetnek a bérszámfejtő rendszeren keresztül. Ez önmagában generál néhány tisztázandó kérdést, nevezetesen: Milyen módon képes egy magyar pályázó külföldi magánszemélynek ösztöndíjat fizetni, annak érdekében, hogy a programot megvalósítsa? A második legfontosabb kérdés az volt, hogy vajon a kapott összeg elegendő-e annak a személynek, akit meghívunk Magyarországra, vagy szükséges-e még intézményi önerő?

A fogalmi magyarázat ez esetben választ adott a feltett kérdésre, ugyanis a „szakértő” kifejezést sokkal tágabban kell értelmezni, hiszen a magyar intézményben tudást átadó szakértő lehet egy külföldi szakképző intézmény oktatója vagy egyéb képzett szakember is. Ez a megvilágítás már új ötleteket adott, így a résztvevők jógyakorlatként megemlítették, hogy az Erasmus+ külföldi továbbképzésen részt vevő kollégák nyitott szemmel tudnak járni és keresni olyan szakembereket, akik valamilyen speciális tudást tudnak átadni a magyar intézmény diákjainak és/vagy az oktatóinak.

További érdekes tényként merült fel annak a kérdése, hogy egy budapesti és egy kisvárosi intézmény ebből a szempontból nincs azonos helyzetben, míg ugyanis a fővárosban egy külföldi szakember számára a szabadidő eltöltése könnyen és önállóan szervezhető, addig egy kisebb településen lehetséges, hogy állandó kíséretre szorul a vendég, ami jelentős emberi erőforrást igényel a fogadó intézmény részéről. Ezt segíthetik azok a diákok, akik esetleg már voltak korábban Erasmus+ programon, de azok a kollégák is, akik szeretnék fejleszteni idegennyelvtudásukat. Az ideális időtartam ne legyen hosszabb, mint egy hét.

Ugyancsak lényeges szempont, hogy a szakértő fogadása milyen előnyökkel járhat a fogadó fél számára, amire rengeteg pozitív példa gyűlt össze. A legfontosabb előny természetesen az új szakmai tudás, új technológiák, új eljárások, módszerek megtanítása a diákoknak, de a pozitívumok között szerepelt még az idegennyelvtudás fejlesztése és az interkulturális ismeretek bővítése is. A külföldről érkező szakember motiválhatja mind az oktatókat, mind a tanulókat arra, hogy az ő országába, intézményébe utazzanak az Erasmus+ program keretében tanulói vagy tanári mobilitásra. Azoknak a diákoknak is hasznos lehet egy más országból érkező személy látogatása, akik valamilyen oknál fogva nem tudnak külföldre utazni, így kvázi „házhoz jön” a tudás.

Mindenképpen fontos azt is megemlíteni, hogy pozitív hozadéka lehet ennek a tevékenység-típusnak az is, hogy a két fél közötti partnerkapcsolatok elmélyülnek, az együttműködés egy magasabb szintre lép, ami így nemcsak új szakmai tudást és a nyelvi készségek fejlesztését eredményezheti, de segíthet abban is, hogy az egyik Erasmus alapelven: „Aktív részvétel az Erasmus+ programban résztvevő szervezetek hálózatában” is erősödjön. Mindezek alapján megállapítható, hogy a szakértők fogadása rengeteg lehetőséget hordoz magában, a program kialakítása azonban külön egyeztetéseket igényel, így ezen tevékenység sikeres végrehajtásához magasabb szintű projektmenedzsment tapasztalat szükséges. Ehhez segítség lehet, ha az intézmény a kialakított Minőségirányítási Rendszerében keres olyan fejlesztési pontokat, stratégiai célokat, amelyekhez kapcsolódhat a szakértő által átadott új tudás és innováció.

Annak érdekében, hogy az érdeklődők további ötleteket szerezzenek, a Közép-magyarországi Agrárszakképzési Centrum jógyakorlatait is bemutattuk a konferencia szekciójában. A KMASZC Belgiumból és Ausztriából egyaránt 3-3 főt, a SKILLS versenyek hivatalos versenyzőit

és szakértőit fogadta, hogy közös gyakorlatokat tartsanak a Tehetségprogramban résztvevő kertépítő fiataloknak. Ez a program rendkívül eredményesnek bizonyult, később ugyanis ezek a szakemberek meghívták a magyar diákokat belga és osztrák nemzetközi szakmai versenyekre. Egy másik látogatás keretében Romániából érkeztek szakemberek. Ennek a programnak a fő célja az volt, hogy miként lehetne szervezettként még több tehetséges fiatal bevonni a SKILLS versenyekbe, mivel ez a tevékenység különös hangsúlyt kaphat a jövőben a nemzetközi együttműködésben. A román szakértők ebben segítettek az intézmény nemzetközi projektekkel foglalkozó munkatársait, akik ennek köszönhetően rengeteg új ötletet szereztek, melyeket a SKILLS programok koordinációjában tudnak majd kamatoztatni, a tudást pedig az oktató kollégáknak és vezetőknek átadni.

Fontos témaként merült fel a támogatás kérdése, melyre a Tempus Közalapítvány által kiadott: „Alkalmazandó ráták 2023³⁵” nevű dokumentum ad választ. Egy példán keresztül szemléltetve bemutatjuk, hogy egy szakértő Magyarországon egy ötnapos (plusz két utazási nap) programra mennyi támogatást kaphat, amennyiben 500 km feletti helyszínről utazik és zöld utazást valósít meg. Ebben az esetben az utazási támogatás 320 EUR, a megélhetés pedig 7*109 EUR, ami így összesen 1083 EUR támogatást jelent. A mobilitás megvalósítására való felhasználás módja az intézmény saját hatásköre. Lehetséges, hogy ebből a keretből fizetik a szakértőnek a szállást, étkezést, utazást, és kap ezen felül is támogatást, de az a megoldás is helytálló, hogy a szakértő a teljes támogatást megkapja ösztöndíj formájában, és ebből szervezi meg az itt tartózkodását.

A szakértők fogadása összességében egy jelenleg még kiaknázatlan lehetőség, de számos ötlet és kialakítás alatt lévő koncepció segíthet abban, hogy a pályázók még több külföldi szakembert hívjanak meg a saját intézményükbe, ezzel is színesítve a nemzetközi együttműködéseiket.

SZAKKÉPZÉSI SZAKMAI VERSENYEKEN VALÓ RÉSZVÉTEL

Szakmai versenyre való kiutazás a szakképzés olyan színtere, ahol a sikerek és az elért eredmények nem várt népszerűséget hozhatnak a küldő szervezet életébe, segítik a szakma nemzetközi láthatóságát, és a beiskolázásra is pozitív hatással vannak. Ezek voltak azok az alapgondolatok, amelyekkel a workshop résztvevői kezdték a csoportmunkát, és mindannyian egyetértettek abban, hogy a diákokat és a kollégákat minél több nemzetközi megmérettetésre kellene kiküldeni.

A kihívások és lehetőségek megbeszélése előtt fontos volt azt tisztázni, hogy pontosan mit jelent a tevékenységtípus, amire szintén az Erasmus+ program pályázati útmutató adott választ: *„A szakképzésben tanulók nemzetközi ágazati eseményeken vehetnek részt, amelyek során a készségeik versenyképes bemutatása központi szerepet játszik a szakképzési tapasztalatok, know-how és technológiai innovációk előmozdítása, elismerése és cseréje terén. A tevékenység során a tanulókat kísérő munkatársak/szakemberek/oktatók, mentorok vagy szakértők is részesülnek finanszírozásban.”*

A csoportmunka előtt az előadó ismertette a programmal kapcsolatos jógyakorlatokat, melyeket szintén a KMASZC példáján keresztül szemléltettek, az intézmény ugyanis a 2021-2023 közötti időszakban aktívan részt vett különféle nemzetközi szakmai versenyeken több iskola diákjaival. A Centrum tanulói megmérettették magukat a belga SKILLS pék versenyen,

³⁵ https://erasmusplusz.hu/szakkepzes_alkalmazando_ratak_2023.pdf

valamint az AGRO CHALLENGE mezőgazdasági komplex programon Ausztriában és Szlovákiában, továbbá Észtországban a szántó, Csehországban a földmérő versenyeken vettek részt. Horvátországban a virágkötő, Ausztriában a borász, Franciaországban a szarvasmarha-bírálati szakmai kihívásokkal találkoztak és mérték össze tudásukat nemzetközi diáktársaikkal, míg Svájcban és Lengyelországban a kertépítő versenyen mutatták be tehetségüket a fiatalok. A mobilitások lehetőséget nyújtottak a Centrum diákjainak, hogy nemzetközi szinten is bemutatkozzanak és szakmai tapasztalatokat szerezzenek.

A belga SKILLS pék verseny jógyakorlatát Skultéti Zita mutatta be személyesen, aki 18 évesen, első magyar résztvevőként képviselte a pék szakmát a 2023-as EUROSKILLS versenyen Lengyelországban, mely előtt, 2022 novemberében lehetősége volt Belgiumban más nemzetekkel összemérni tudását. A fiatal elmondta azt is, hogy ez a belga Erasmus+ tapasztalat mennyiben segítette őt a szakmák Európa-bajnokságán.

A workshopon résztvevők a legnagyobb kihívásként azt említették, hogy nehéz olyan versenyeket találni, ahol a szakképzős diákok összemérhetik tudásukat. Az is problémaként merült fel, hogy a diákok nyelvtudása nem kellően kielégítő, sőt kevés az idegen nyelvet jól beszélő, szakmai tárgyakat oktató kolléga, aki ki tudna utazni a diákokkal. Ezekre megoldást kínálhatnak azok a nemzetközi szakmai szervezetek, amelyek alaptervékenységükként szerveznek ilyen típusú megmérettetéseket. Ráadásul az ilyen szervezetekbe való bekapcsolódás a küldő intézmény nemzetközi hálózatainak bővítését is eredményezheti. Egy szakmai verseny kiváló alkalom arra, hogy újabb kapcsolatokra tegyünk szert, esetleg olyan partnereket találjunk, ahol később szakmai gyakorlatokat szervezhetünk a tanulóknak. Mindezekben felül olyan szakértőkkel is találkozhatunk, akik szívesen utaznak Magyarországra az Erasmus+ program keretében. Az intézmény számára mindenképpen előnyös, hogy a nemzetközi versenyen szerzett tapasztalatokat be lehet építeni a hazai versenyszervezési gyakorlatokba, innovációt hozhatunk a rég megszokott protokollokba, sőt megismerhetjük a nemzetközi trendeket.

Az Erasmus Project Results Platform részletes keresőjével lehetséges olyan projekteket felfedezni, amelyeknek keretében versenyre utaztak a diákok. Így további kutakodás eredményeként tudunk olyan mobilitásokat találni, ahol ilyen típusú tevékenység valósult meg. További ötletként merült fel, hogy informatika vagy idegen nyelv órán a diákoknak kiadhatjuk feladatnak, hogy keressenek lehetőségeket külföldi megmérettetésre, ilyen módon is motiválva őket a külföldi tapasztalatszerzésre.

A szakmai versenyek esetében is kérdésként merült fel az időtartam és a finanszírozás kérdése. A szabályok szerint a szakmai versenyeken való részvételt 1-10 nap között lehet megvalósítani; utóbbi kérdésre szintén a Tempus Közalapítvány által kiadott „Alkalmazandó ráták 2023” című dokumentum ad iránymutatást. Fontos megemlíteni, hogy a versenyre nincs külön regisztrációs vagy részvételi támogatás, hanem a hagyományos mobilitások esetében alkalmazott rátákkal szükséges számolni. Egy háromnapos (plusz két utazási nap) horvátországi verseny esetében például, ahol az utazási távolság 100-499 km között van, és a résztvevők zöld utazást valósítanak meg, a következő rátákkal számolhatunk:

- Utazási támogatás: 210 EUR/fő
- Megélhetési támogatás kísérő esetében: 109 EUR/fő/nap
- Megélhetési támogatás diák esetében: 56 EUR/fő/nap

Ennek megfelelően a fenti versenyre egy diák: 490 EUR támogatásra jogosult, a kísérő személy pedig 755 EUR-ra.

Az összegyűjtött tapasztalatok alapján egy szemléletes SWOT-analízis készült, mely áttekinthetővé teszi a feldolgozott témákat.

	Szakértők fogadása	Szakképzési szakmai versenyeken való részvétel
Erősségek (Strengths)	Új szakmai tudás adaptálódik az intézményben.	Diákok szakmai fejlődése és önbizalom növelése.
	A meglévő partnerkapcsolatok elmélyülnek.	Nemzetközi elismerés és láthatóság.
	Képzési módszerek innovációja válik lehetőségessé.	Szakmai hálózatok bővítése, nemzetközi kapcsolatok erősítése.
Gyengeségek (Weaknesses)	Adminisztratív terhek a kedvezményezett szervezetnél.	Diákok nyelvi korlátai.
	Kapacitáshiány a fogadó intézményben.	Kísérők létszámának korlátai.
	Nyelvi korlátok.	Ideális versenyek kiválasztásának nehézsége.
Lehetőségek (Opportunities)	Intézmény nemzetközi hírnevének növelése.	Intézmény hazai és nemzetközi hírnevének növelése.
	Erasmus+ programban való aktívabb részvétel.	Szakképzési versenylista létrehozása.
	Új együttműködések feltárása.	Hazai versenyszervezésben innováció, új gyakorlatok.
Veszélyek (Threats)	Kommunikációs nehézségek/félreértések a nyelvi korlátok miatt.	Megfelelő képességű és nyelvtudású diákok megtalálása.
	A külföldi szakértők integrációjának problémája.	Nyelvi akadályok miatti szituációs nehézségek.

2. sz. táblázat: SWOT ábra a szakértők fogadása és a szakképzési szakmai versenyen való részvételről a 2023. október 12-i workshop tapasztalatai alapján.

ÖSSZEGZÉS

A tanulmányban igyekeztünk bemutatni a 2021–2027-es programidőszak Erasmus+ szakképzési szektort érintő újdonságait, különös tekintettel a szakértők fogadására és a szakmai versenyeken való részvételre, melyek új kihívásokat jelentenek, de egyben új lehetőségeket is nyitnak meg a szakképzési intézmények előtt. A meghívott szakértőkkel való együttműködés nem csak új tudás és szakmai módszerek bevezetését teszi lehetővé, hanem mélyíti a nemzetközi kapcsolatokat is. A nemzetközi szakmai versenyeken való részvétel ugyanakkor lehetőséget kínál az intézményeknek és diákjaiknak a nemzetközi láthatóság és elismerés növelésére.

A sikeres Erasmus+ együttműködés és a szakképzés nemzetköziesítésének fokozása érdekében az intézményeknek aktívan szükséges keresni új partnerkapcsolatokat és projekt-lehetőségeket is, akár az Európai Bizottság által létrehozott platformokon, akár a tanulók és a kollégák segítségével, bevonásával.

Az Erasmus+ program adta források minél szélesebb körű kihasználásával és a tapasztalatok megosztásával a szakképző intézmények hatékonyabban tudnak reagálni a globalizált világ kihívásaira, miközben növelik a nemzetközi mobilitások számát és színvonalát is.

INNOVÁCIÓRA FEL! INTÉZMÉNYI TEVÉKENYSÉGEK MINŐSÉGI JAVÍTÁSA PARTNERSÉGI (KA2) PROJEKTEKSEL

BEVEZETÉS

Szakképző intézmények szakmai fejlesztési céljaik elérése érdekében partnerségi (KA2) projektek megvalósításához is kérhetnek támogatást. A partnerségi együttműködések elsődleges célja, hogy lehetővé tegyék az intézmények számára a tevékenységeik minőségének javítását, nemzetköziesítését, partneri hálózataik bővítését, gyakorlataik cseréjét, új gyakorlatok kidolgozását. A „Nemzetköziesítés a szakképzésben” konferencia egyik szekciója a partnerségi projektek világába kalauzolta az érdeklődőket, ahol a résztvevők módszereket és jógyakorlatokat ismerhettek meg a tervezéstől a megvalósításig.

A Tempus Közalapítvány munkatársainak elmúlt évekre vonatkozó tapasztalata, hogy a nemzetközi kapcsolat mellett elkötelezett hazai intézmények már gyakorlatlan és sikeresen pályáznak mobilitási projektekre. Évről évre nő a minőségi projekteket megvalósító, akkreditált képzők száma, míg a partnerségi együttműködésre koncentrált pályázatokban kevesebben vállalnak megmérettetést. A szekció a KA2 partnerségi pályázatokkal kapcsolatos információk, jógyakorlatok megosztásával próbálta motiválni az érdeklődőket, hogy bátran vágjanak bele az ilyen típusú együttműködésekbe, és vegyenek részt a partnerségi projektekből kidolgozandó innovációban. A szekció egy tizenöt perces bevezető előadással kezdődött, amely után a résztvevők három téma köré csoportosítva beszéltek meg a partnerségi pályázatok kritikus mérföldköveivel kapcsolatos kérdéseiket és osztották meg tapasztalataikat. A résztvevők többsége kezdő KA2 pályázó szakképző intézmény képviselője volt, akik eddigi innovációikat kívánták nemzetközi szintre emelni, így egyértelmű volt, hogy bátorítást és további információkat vártak a szekciótól.

A szakképzés elsődleges feladata, hogy olyan fiatalokat engedjen ki az életbe, akik helyt tudnak állni a munkaerőpiacon, akik értékes, gondolkodó felnőttekké válva hasznos és aktív tagjai lesznek társadalmunknak. Ehhez nemcsak a szakmájukhoz megfelelő tudással kell őket felvértezni, hanem lehetőséget kell biztosítani számukra a különböző fejlődési utak bejárására, a minőségi inkluzív oktatásban való részvételre, informális és nemformális úton szerzett képességeik, készségeik hasznosítására. Gyorsan változó technikai feltételek között szükségük van olyan készségekre, kompetenciákra, amelyek elsajátításával a tanulók rugalmasabbakká és mobilabbá válnak, otthonosan mozognak multikulturális környezetben, az IKT ismereteik szélesednek, és nyitottabbá válnak az új ismeretek iránt. Az Erasmus+ 2021–2027 közötti időszakra létrehozott uniós program a fenti célok elérését kívánja segíteni az oktatás, a képzés, az ifjúság és a sport területén.

A KA2 pályázati kategória is az Erasmus+ program része, így a pályázat előkészítésének és megvalósításának minden szakaszában szem előtt szükséges tartani a program prioritásait: olyan tevékenységek megvalósítását, amelyek a befogadást és a sokszínűséget, a demokratikus életben való részvételt, a digitális átállást, valamint a környezetvédelmet és a globális felmelegedés elleni küzdelmet célzó tevékenységeket szolgálják.

PARTNERSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A szekció az Együttműködési célú partnerségek két típusával foglalkozott: a Kisléptékű partnerségek (KA210) és a Partnerségi együttműködések (KA220). Mindkét pályázattípus esetében a **kulcsszó a szervezeti innováció**, amely hosszú távon hatással van a résztvevő intézményekre, szervezetekre, a szakpolitikai rendszerekre, valamint közvetve és közvetlenül az érintett személyekre is.

Az alábbi táblázat a két pályázattípus azonosságait és különbségeit mutatja be.

Szempont	KA210	KA220
Célcsoport	Új, kevésbé tapasztalt résztvevők	Tapasztalt, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező pályázók
Projekt tartalma	Innovatív tevékenységek megvalósulása	Innovatív gyakorlatok, eszközök, termékek fejlesztése, átadása (Work package/tevékenységek)
Résztvevők	Min. 2 programországban vagy programhoz társult országban bejegyzett partner	Min. 3 programországban vagy programhoz társult országban bejegyzett partner + vagy programhoz nem társult országban bejegyzett partner
Együttműködés szintjei	Intézmények/szervezetek (diák-tanár szintű feladatok)	Intézmények/szervezetek (egész szervezetre vonatkozó célok, feladatok)
Finanszírozás	30 v. 60 ezer €	120 v. 250 v. 400 ezer €
Időtartam	6-24 hónap	12-36 hónap

1.sz. ábra: KA210 és KA220 projektek összehasonlítása

A partnerségi együttműködések (KA220) tehát szektorfejlesztő céllal megvalósuló együttműködések, amelyek alapvetően jógyakorlatok cseréjére és azok továbbfejlesztésére, valamint az új, innovatív projekteredmény közös fejlesztésére helyezik a hangsúlyt. A projekt volumene és tartalma miatt elsősorban gyakorlott, pályázati és együttműködési tapasztalatokkal rendelkező intézményeknek és szervezeteknek ajánlott, akik mindezek mellett széleskörű releváns hazai és nemzetközi kapcsolatokkal is rendelkeznek. Több párhuzamos tevékenység is zajlik a célok megvalósításának érdekében, amelyek egy-egy elvégzendő feladathalmazt, ún. workpackage-eket képeznek a teljes projekt jobb áttekinthetősége, szervezése és előrehaladása érdekében.

A kisléptékű partnerségek (KA210) esetében szintén elvárt a szervezet egészére vonatkozó innovatív gondolkodási mód és az újszerű tevékenységek bevezetése. Ebben a projekt típusban a fókusz a rövidebb időtartamon belül megvalósuló tapasztalatcserére, jógyakorlatok megosztására vagy egy közös probléma megoldásának keresésére helyeződik. Elképzelhető, hogy egy nagyobb méretű, hosszabb távú együttműködés előszobája ez a közös fejlesztés, és időközben derül ki, hogy a projekt milyen további lehetőségeket rejt. A közös gondolkodásnak és tevékenységeknek a leggyakoribb eredményei gyűjtemények, módszertani segédletek, útmutatók. A pályázó szervezetek és intézmények céljai között szerepelhet szervezetük vonzóbbá tétele és a munkatársak szakmai és személyes kompetenciáinak fejlesztése is.

SIKERES PROJEKTEK TERVEZÉSÉNEK LÉPÉSEI

Az első asztal gazdája Kovácsné Zimborás Ágnes, egy jelenleg futó KA220 pályázat koordinátor iskolájának, a Győri Szakképzési Centrum Deák Ferenc Közgazdasági Technikumának igazgatója. Az igazgató asszony által koordinált asztalnál azt a kérdést beszéltek meg, hogy melyek a sikeres szervezeti, intézményi projektek tervezésének lépései egy partnerségi együttműködési projektben. A workshop résztvevői számos lényeges szempontot gyűjtöttek össze. Elsődlegesen fontosnak tartották az intézmény valós igényének feltárását. Az igényfelmérés lehetőséget teremt a különböző típusú szándékok feltárására és ezek alapján a következtetések levonására. Szintén lényeges szempont, hogy a projekt kapcsolódjon az EU-s szakpolitikai célkitűzésekhez, és ez a szakpolitikai relevancia legyen a projektet átható vezérfonal, amelyet a pályázó pontosan fejtsen ki a projekt leírásában.

Ugyancsak fontos, hogy a pályázó tervezze meg és mutassa be, hogy a projekt hogyan változtatja meg intézményének működését, valamint magyarázza meg és értelmezze, hogy miért tekinthető innovatívnak a projekt, hiszen a KA2 projekteknel valami újat kell létrehozni, ugyanakkor építeni lehet és kell a meglévő tapasztalatokra. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a pályázó indokolja, hogy miért van szükség nemzetköziségre, mennyivel nyújt ez többet, mint egy hazai együttműködés. Előfordulhat, hogy a partnerek különböző területről vannak. Ebben az esetben a projekt leírásában pontosan meg kell határozni, hogy a projektben résztvevő szervezetek és intézmények miért illeszkednek jól a projektbe.

A résztvevők a projekt megvalósítására vonatkozóan is összegyűjtöttek meghatározó tényezőket. Lényegesnek tartották, hogy már a projekt leírásakor meg kell határozni a partnerek közti munkamegosztást és a kommunikációs csatornákat, valamint azt is, hogy az egyes partnerek milyen tevékenységek elvégzésével járulnak hozzá a projekt megvalósításához és sikeréhez. Sőt azt is be kell mutatni, hogy a partnerek megbízhatók, akik valóban meg is valósítják a projektben kitűzött célokat és tervezett tevékenységeket. Talán az egyik legfontosabb szempont a világos, pontos és reális munkaterv, amely azt is tartalmazza, hogy a tervezett tevékenység(ek) hogyan

fogják támogatni a projekt céljait. A tevékenységekhez mindenképpen szükséges időtartamot is hozzárendelni, és meghatározni a projekt egyes szakaszaira előírányzott időt. A pályázó írja le a projektben tervezett minőségellenőrzéseket: hogyan fogja folyamatosan ellenőrizni, hogy a projekt a megfelelő irányba halad-e.

Mindezek mellett nagy hangsúly kerüljön a disszeminációra: világosan meg kell határozni, hogy más intézmények és szervezetek hogyan fogják megismerni a projektet, és hogyan fogják felhasználni annak eredményeit. Végül be kell mutatni, hogy a projekt hogyan fejti ki hatását a projektben résztvevő partner intézményekben az uniós finanszírozás megszűnése után. Hangsúlyozni kell, hogy a **stratégiai partnerségi projekteknek NEM fő célja a mobilitás**; de a projektbe illeszthetők olyan tevékenységek, amelyek a határokon átnyúló mobilitást ösztönzik, ám a stratégiai partnerségeken belüli mobilitásnak a projekt általános céljait kell szolgálnia.

CÉLOK MEGFOGALMAZÁS A KA2 PROJEKTEKBE

A második asztal gazdája Szolnok Ádám, több sikeres KA220 pályázat lebonyolítója, a Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum igazgatóhelyettese volt. Ennél az asztalnál a workshop résztvevői a világos, reális és mérhető célok meghatározásáról és megfogalmazásáról beszéltek. Kiemelték, hogy mennyire fontos, hogy a feladatokat, tevékenységeket és célokat az igényekből levezetve fogalmazzák meg, valamint az, hogy ezek között koherencia legyen.

A beszélgetés legjelentősebb témája a „megfelelő cél” azonosítása. Az asztalnál ülők megegyeztek abban, hogy azok feleljenek meg az ún. SMART-kritériumoknak. A betűszó a jó célok jellemzőire vonatkozik, a betűk egy-egy, angol nyelvű szóra utalnak: *S=specific*, azaz konkrét; *M=measurable*, vagyis mérhető; *A=achievable*, vagyis elérhető, teljesíthető; *R=relevant*, azaz fontos, releváns; *T=time-based*, vagyis (határ)időhöz kötött. Amikor meghatározzuk a projekt céljait, ezeket a szempontokat mindenképpen figyelembe kell venni. A célok legyenek konkrétak (és erre a megfogalmazásuk is utaljon) és mindenki által érthetőek. A projekt előrehaladásának követhetősége miatt szintén fontos kritérium a célok mérhetősége. A kitűzött célok mindig legyenek reálisak, elérhetőek és megvalósíthatóak, relevánsak, és álljanak összhangban egymással.

Ennél az asztalnál is felmerült a partnerséggel járó bizalom, a folyamatos kommunikáció és a közös munka, a közös gondolkodás kérdése. A partnerségi projektek céljai minden résztvevő intézmény/szervezet közös céljai kell legyenek, ezeket a célokat minden résztvevő intézménynek magáénak kell vallani. Egy projekt akkor lesz igazán sikeres, ha minden partner profitál belőle, és minden résztvevő szervezetben megjelenik a projektben célként megfogalmazott innováció. Ehhez többszöri egyeztetés szükséges a partnerek között mind a tartalomról, mind a célokról. A projekt során érdemes több esetben is ellenőrizni, hogy a résztvevők mindannyian ugyanazon a hullámhosszon vannak-e, ugyanúgy értelmek-e a célokat és a célok eléréséhez vezető tevékenységeket.

DISSZEMINÁCIÓS LEHETŐSÉGEK

A harmadik asztal felelőse Müller Helga, KA2 pályázatok és beszámoló bírálója, a National VET Team egyik szakértője volt, aki a disszemináció gyakorlatát és a projekt hatásának bemutatását járta körbe a téma iránt érdeklődőkkel.

A disszemináció nem egyszeri tevékenység, hanem végigköveti a projekt teljes időtartamát, hiszen akkor igazán hatékony, ha folyamatos és tervezett. A disszemináció megtervezésekor és megvalósításakor számos szempontot célszerű és figyelembe venni. Szükséges végiggondolni, hogy kiket szeretnék megszólítani, és azt is, hogy a tervezett disszeminációs tevékenység mikor, a projekt mely időszakában fejti ki leginkább a várt hatást. A projekteredmények terjesztésére nemcsak intézményen belül érdemes figyelni, hanem intézményen kívül, regionális, nemzeti, sőt nemzetközi szinten is a projekt teljes időtartama alatt, hiszen a támogatott pályázó vállalta az innováció multiplikálását és a teljes szakképzési ágazat fejlesztését is. Az eredmények korlátozás nélküli hozzáférhetőségét mindenki számára biztosítani szükséges. Jó gondolatként fogalmazódott meg egy terjesztési terv készítése, de elhangzottak a terjesztésre vonatkozó konkrét ötletek is: a projekt logójának elkészítése; kampányanyagok és brossúrák megtervezése és elkészítése; a projekt honlapjának létrehozása; a projekt eredményeinek megjelenítése a közösségi média oldalain és az ezeken a felületeken működő, hasonló témájú csoportokban; valamint képzések, szemináriumok és konferenciák szervezése.

A projekt által a szervezetre, intézményre kifejtett hatás bemutatására a résztvevők azt a javaslatot tették, hogy a kedvezményezett konkrét, logikus lépések megfogalmazására törekedjen, világosan és érthetően mutassa be, hogy a projekteredmények hogyan épülnek majd be az intézmény mindennapi munkájába. Ezen túlmenően azt is szem előtt kell tartani, hogy a projekt pozitív hatása a projektben résztvevő emberekre és az intézmény környezetére is kiterjedjen.

ÖSSZEGZÉS

Összefoglalva tehát, bátran gondolkozzanak KA2-es projekten mindazon intézmények, amelyek elkötelezettek mindennapi életük fejlesztése mellett, hajlandók az egymástól való tanulásra, és szívesen részt vesznek olyan innovációkban, amelyeknek eredményei nemcsak egyéneket érintenek, hanem szélesebb körre, intézményi, regionális, sőt szakpolitikai szinten is hatást fejtenek ki. Ellentétben a KA1 projektekkel, a partnerségi együttműködések nem a mobilitási tevékenységekre koncentrálnak, hanem a jól átgondolt, érthetően és világosan megfogalmazott eredményekre, amelyek eléréséhez fontos a partnerek együtt gondolkodása, a feladatok hatékony felosztása és az átgondolt projektmenedzsment.

Köszönet Füzes Viktóriának, a Tempus Közalapítvány Együttműködés célú partnerségi csoport munkatársának, aki jelenlétével, szakértemével és gyakorlati tapasztalatával hozzáadott értéket képviselt a résztvevők tudásának gyarapításában.

KIADVÁNYOK, SZAKMAI CIKKEK, TANULMÁNYOK:

Böngésszen a National VET Team ingyenes elérhető kiadványai és szakmai cikkei közt olyan témákban, mint:

- Digitális követelmények
a Képzési és Kimeneti Követelményekben (KKK)

- Hosszú távú szakképzési mobilitás

- Európai Szakmai Alapprofilok

- Mikrotanúsítványok

- Pályakövetési rendszerek

- Projektpedagógia

- Tanulási eredmények az Erasmus+ mobilitásokban

- Minőségbiztosítás az Erasmus+ mobilitásokban

» **Szakértői tanulmányok Erasmus+ | Tempus Közalapítvány**
(erasmusplusz.hu)

